

Partnerystės principo taikymo, įgyvendinant 2014–2020 metų Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programą, gairės

Parengta Finansų ministerijos užsakymu pagal 2011 m. birželio 20 d. paslaugų teikimo sutartį Nr. 14P-33 (Konsultacinės paslaugos – Techninė pagalba vadovaujančiam ir tvirtinančiam institucijoms).

Gaires atnaujino Finansų ministerija, 2016 m.

Gairės patvirtintos 2016-06-29 Veiksmų programos valdymo komitete

TURINYS

LENTELIŲ, PAVEIKSLŲ IR GEROSIOS PRAKTIKOS PAVYZDŽIŲ SARAŠAS.....	3
SANTRUMPOS	4
GAIRIŲ PASKIRTIS.....	5
1 KA REIŠKIA PARTNERYSTĖ ĮGYVENDINANT VEIKSMŲ PROGRAMĄ?	6
1.1. PARTNERYSTĖ – VIENAS IŠ KERTINIŲ SANGLAUDOS POLITIKOS ĮGYVENDINIMO PRINCIPŲ	6
1.1.1 <i>Partnerystės sąvoka.....</i>	6
1.1.2 <i>Partnerystės principo reglamentavimas</i>	6
1.1.3 <i>Pridėtinė partnerystės vertė</i>	9
1.2 MINIMALŪS REIKALAVIMAI DĖL PARTNERYSTĖS PRINCIPŲ TAIKYMO	10
2 ŽINGSNIS PO ŽINGSNIO: KAIP UŽTIKRINTI EFEKTYVIĄ PARTNERYSTĘ.....	12
2.1 KAIP ATRENKAMI PARTNERIAI?	14
2.2 KAIP TAPTI PARTNERIU?	17
2.3 KOKIOS YRA PARTNERIŲ TEISĖS IR PAREIGOS?.....	18
2.4 KADA IR KAIP ĮTRAUKTI PARTNERIUS ĮGYVENDINANT VEIKSMŲ PROGRAMĄ?.....	19
2.4.1 <i>Veiksmų programos planavimas</i>	20
2.4.2 <i>Veiksmų programos įgyvendinimas.....</i>	22
2.4.3 <i>Veiksmų programos stebėseną</i>	24
2.4.4 <i>Veiksmų programos vertinimas</i>	26
2.5 KAIP ATSAKINGOS INSTITUCIJOS GALI SUSTIPRINTI PARTNERYSTĘ?.....	29
2.5.1 <i>Partnerystės terminai ir grįžtamasis ryšys.....</i>	29
2.5.2 <i>Partnerių gebėjimų stiprinimas</i>	29
2.5.3 <i>Partnerystės efektyvumo vertinimas.....</i>	30
2.5.4 <i>Partnerystės rezultatų viešumas.....</i>	31
1 PRIEDAS. PARTNERYSTĖS STANDARTAS	32
2 PRIEDAS. ELGESIO KODEKSO PAVYZDYS.....	35
3 PRIEDAS. UŽ PARTNERYSTĖS PRINCIPŲ ĮGYVENDINIMĄ ATSAKINGŲ TARNAUTOJŲ KONTAKTAI	36

LENTELIŲ, PAVEIKSLŲ IR GEROSIOS PRAKTIKOS PAVYZDŽIŲ SĄRAŠAS

<i>1 lentelė. Partnerystės principo apibrėžimas Reglamente (ES) Nr. 1303/2013.</i>	6
<i>2 lentelė. Lietuvos teisės aktų nuostatos dėl partnerystės principo taikymo Lietuvoje 2014–2020 m. programavimo laikotarpiu.</i>	7
<i>3 lentelė. Partnerystės įgyvendinimo principai.</i>	11
<i>4 lentelė. Partnerystės lygiai.</i>	13
<i>5 lentelė. Pagrindiniai partnerių atrankos kriterijai.</i>	17
<i>6 lentelė. Partnerystės mastas ir aktualūs i partneriai, atsižvelgiant į Veiksmų programos įgyvendinimo etapą</i>	19
<i>7 lentelė. Institucionalizuotos partnerystės formos Veiksmų programos planavimo etape.</i>	20
<i>8 lentelė. Partnerystės formos Veiksmų programos įgyvendinimo etape.</i>	23
<i>9 lentelė. Partnerystės formos ES struktūrinių fondų stebėsenos etape.</i>	25
<i>10 lentelė. Partnerystės formos ES struktūrinių fondų vertinimo etape.</i>	26

<i>1 paveikslėlis. Partnerystės principo įgyvendinimo žingsniai.</i>	12
<i>2 paveikslėlis. Partnerystės formos ES struktūrinių fondų vertinimo etape.</i>	26

<i>1 pavyzdys. Techninės paramos lėšų naudojimo partnerių gebėjimams stiprinti pavyzdžiai.</i>	30
--	----

SANTRUMPOS

ES	Europos Sąjunga
ESI fondai	Europos Sąjungos struktūriniai ir investiciniai fondai
ESF	Europos socialinis fondas
ERPF	Europos regioninės plėtros fondas
Partneriai	Reglamento (ES) Nr. 1303/2013 5 straipsnyje apibūdinami partneriai: kompetentingos miesto valdžios ir kitos viešojo sektoriaus institucijos; ekonominiai ir socialiniai partneriai; atitinkami subjektai, atstovaujantys pilietinei visuomenei, įskaitant aplinkosaugos partnerius, nevyriausybinės organizacijas ir subjektus, atsakingus už socialinės įtraukties, lyčių lygybės ir nediskriminavimo skatinimą
LIJOT	Lietuvos Jaunimo organizacijų taryba
LR	Lietuvos Respublika
NVO	Nevyriausybinių organizacijų
Partnerystės elgesio kodeksas	2014 m. sausio 7 d. Komisijos deleguotasis reglamentas (ES). Nr. 240/2014 dėl Europos struktūrinių ir investicinių fondų Europos partnerystės elgesio kodekso.
PFSA	Projektų finansavimo sąlygų aprašas
Reglamentas (ES) Nr. 1303/2013	2013 m. gruodžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1303/2013, kuriuo nustatomos Europos regioninės plėtros fondui, Europos socialiniam fondui, Sanglaudos fondui, Europos žemės ūkio fondui kaimo plėtrai ir Europos jūros reikalų ir žuvininkystės fondui bendros nuostatos ir Europos regioninės plėtros fondui, Europos socialiniam fondui, Sanglaudos fondui ir Europos jūros reikalų ir žuvininkystės fondui taikytinos bendrosios nuostatos ir panaikinamas Reglamentas (EB) Nr. 1083/2006
Stebėsenos komitetas	2014–2020 metų Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos stebėsenos komitetas
Veiksmų programa	2014–2020 metų Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programa

GAIRIŲ PASKIRTIS

*Svarbiausioji sėkmės formulė – bendradarbiavimas
Teodoras Ruzveltas*

Partnerystės principo taikymo, įgyvendinant 2014–2020 metų Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programą, gairės – tai praktinis vadovas už Europos Sąjungos (toliau – ES) struktūrinių fondų valdymą ir administravimą atsakingoms institucijoms ir ES struktūrinių fondų valdymo procese dalyvaujantiems ar ketinantiems dalyvauti partneriams. Gairėse paaiškinama kas, kaip ir kada yra įtraukiami į partnerystės principo įgyvendinimą. Jos buvo parengtos 2012 m. ir atnaujintos pagal 2016 m. kovo mėn. galiojančius teisės aktus.

Pirmoje gairių dalyje yra atnaujinta partnerystės sąvoka, pristatomos pagrindinės ES ir nacionalinio teisinio reglamentavimo nuostatos, skirtos 2014–2020 m. ES struktūrinių fondų laikotarpiui, paaiškinama partnerystės pridėtinė vertė. Šioje dalyje taip pat pristatomi partnerystės principai (atvirumas, įtraukimas, skaidrumas, efektyvumas, tarpusavio atsakomybė) ir apžvelgiami pagrindiniai ES ir nacionaliniai dokumentai, nustatantys minimalius reikalavimus partnerystės principo taikymui (Europos Komisijos parengti siūlymai dėl Europos elgesio kodekso partnerystei ir Lietuvoje parengtas rekomendacinis dokumentas dėl partnerystės standarto).

Antroji gairių dalis yra skirta partnerystės principo taikymui praktikoje, t.y. išsamesniam šio principo įgyvendinimo išaiškinimui kiekviename Veiksmų programos etape, gerosios praktikos pristatymui, rekomendacijoms. Šioje dalyje aptariamos partnerių galimybės dalyvauti sprendimų priėmimo procese: nurodomi partnerių atrankos principai ir kriterijai, pristatomos partnerystės formos, partnerių teisės ir pareigos. Taip pat aptariama, kokių veiksmų tikslinga imtis atsakingoms institucijoms, siekiant sustiprinti partnerystę.

Gairių prieduose pateikiama naudinga informacija: partnerystės standartas, partnerių elgesio kodekso pavyzdys, tarnautojų, atsakingų už partnerystės principo įgyvendinimą atitinkamoje institucijoje, kontaktai.

1 KĄ REIŠKIA PARTNERYSTĖ ĮGYVENDINANT VEIKSMŲ PROGRAMĄ?

1.1. PARTNERYSTĖ – VIENAS IŠ KERTINIŲ SANGLAUDOS POLITIKOS ĮGYVENDINIMO PRINCIPŲ

1.1.1 Partnerystės sąvoka

Partnerystė yra fundamentalus ES sanglaudos politikos įgyvendinimo principas, kuris pirmą kartą buvo įtvirtintas 1988 m. birželio 24 d. Tarybos reglamentu Nr. 2052/88¹. Taigi partnerystė jau seniai yra vienas iš svarbiausių ES struktūrinių fondų valdymo principų, ja grindžiamas ES ir valstybių narių pasidalijamasis valdymas.

Partnerystė – tai kompetentingų regioninių, vietos, miestų ir kitų viešojo sektoriaus institucijų, ekonominių ir socialinių partnerių bei įstaigų, atstovaujančių pilietinei visuomenei, įskaitant aplinkosaugos partnerius, nevyriausybinės organizacijas (toliau – NVO), ir įstaigas, atsakingas už moterų ir vyrų lygybės ir nediskriminavimo skatinimą, įtraukimas į ES struktūrinių fondų valdymo procesą: veiksmų programos planavimą, įgyvendinimą, stebėseną

Partnerių dalyvavimas įgyvendinant Veiksmų programą padeda sumažinti dėl koordinavimo ir gebėjimų trūkumų atsiradusias spragas, susijusias su informacija, ištekliais, finansavimu, administraciniu ir politiniu susiskaidymu.

Gali būti išskirtos dvi partnerystės dimensijos: (1) „vertikali partnerystė“ tarp skirtingo lygmens valdžios institucijų (vertikalus tarpinstitucinis bendradarbiavimas) ar tarp ES šalių narių ir Europos Komisijos; ir (2) „horizontali partnerystė“ – tai už ES struktūrinių fondų valdymą atsakingų institucijų bendradarbiavimas su įvairiais partneriais arba to paties lygmens valdžios institucijų partnerystė (horizontalus tarpinstitucinis bendradarbiavimas).

1.1.2 Partnerystės principo reglamentavimas

Reglamento (ES) Nr. 1303/2013 5 straipsnyje detalizuojamas partnerystės principo turinys:

1 lentelė. Partnerystės principo apibrėžimas Reglamente (ES) Nr. 1303/2013

5 straipsnis: Partnerystė ir daugiapakopis valdymas

1. Dėl partnerystės sutarties ir kiekvienos programos kiekviena valstybė narė, paisydama savo institucinės ir teisinės sistemos, užmezga partnerystės ryšius su kompetentingomis regioninėmis ir vietos valdžios institucijomis. Partnerystėje taip pat dalyvauja šie partneriai:

- a) kompetentingos miesto valdžios ir kitos viešojo sektoriaus institucijos;
- b) ekonominiai ir socialiniai partneriai; ir
- c) atitinkami subjektai, atstovaujantys pilietinei visuomenei, įskaitant aplinkosaugos partnerius, NVO ir subjektus, atsakingus už socialinės įtraukties, lyčių lygybės ir nediskriminavimo skatinimą.

¹ Council Regulation (EEC) No. 2052/88 on 24 June 1988 on the tasks of the Structural Funds and their effectiveness and on coordination of their activities between themselves and with the operations of the European Investment Bank and the other existing financial instruments.

2. Pagal daugiapakopio valdymo principą 1 dalyje nurodytus partnerius valstybės narės įtraukia rengiant partnerystės sutartis ir pažangos ataskaitas bei rengiant ir įgyvendinant programas, įskaitant dalyvavimą programų stebėsenos komitetuose pagal 48 straipsnį.

Reglamento (ES) Nr. 1303/2013 5 straipsnio 3 dalimi Europos Komisijai suteikiami įgaliojimai priimti deleguotąjį aktą rengiant Europos elgesio kodeksą², skirtą padėti valstybėms narėms ir sudaryti joms geresnes sąlygas užmegzti partnerystės ryšius. Europos partnerystės elgesio kodeksas yra neatsiejama šių gairių dalis (4 priedas).

Lietuvoje partnerystės principas yra įtvirtintas Atsakomybės ir funkcijų paskirstymo tarp institucijų, įgyvendinant 2014–2020 metų Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programą, taisyklėse³, 2014–2020 metų Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos administravimo taisyklėse⁴, Projektų administravimo ir finansavimo taisyklėse⁵, Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarime dėl 2014–2020 metų ES fondų investicijų veiksmų programos stebėsenos komiteto sudarymo⁶, 2014–2020 metų ES fondų investicijų veiksmų programos techninės paramos prioritetų įgyvendinimo priemonių įgyvendinimo plane⁷, 2014–2020 m. Europos Sąjungos fondų komunikacijos strategijoje⁸, Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšų panaudojimo vertinimo plane⁹, ministerijų ir kitų institucijų, dalyvaujančių įgyvendinant Veiksmų programą, dokumentuose. 2 lentelėje pristatomos pagrindinės paminėtų teisės aktų nuostatos dėl partnerystės principo taikymo Lietuvoje.

2 lentelė. Lietuvos teisės aktų nuostatos dėl partnerystės principo taikymo Lietuvoje 2014–2020 m. programavimo laikotarpiu

Teisės aktas	Turinys
Atsakomybės ir funkcijų paskirstymo tarp institucijų,	Įtvirtintas tikslas užtikrinti efektyvų ES struktūrinių fondų valdymo ir kontrolės sistemos institucijų ir Lietuvos Respublikos viešojo administravimo subjektų, dalyvaujančių įgyvendinant veiksmų programą, partnerių bendradarbiavimą, priimant sprendimus dėl ES struktūrinių fondų lėšų panaudojimo, skaidrų sprendimų dėl ES struktūrinių fondų lėšų panaudojimo priėmimą. Numatyta, kad į Veiksmų programos valdymo komiteto

² 2014 m. sausio 7 d. Komisijos deleguotasis reglamentas (ES). Nr. 240/2014 dėl Europos struktūrinių ir investicinių fondų Europos partnerystės elgesio kodekso.

³ 2014 m. birželio 17 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 528 „Dėl atsakomybės ir funkcijų paskirstymo tarp institucijų, įgyvendinant 2014–2020 metų ES fondų investicijų veiksmų programą“, (<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/35957860f54a11e39cfacd978b6fd9bb/VJUiZUeJsi>).

⁴ 2014 m. spalio 3 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 1090 „Dėl 2014–2020 metų Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos administravimo taisyklių patvirtinimo“ (<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/aeced610539911e48329c4b5fc070a74>)

⁵ 2014 m. spalio 8 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 1K-316 „Dėl projektų administravimo ir finansavimo taisyklių patvirtinimo“, (<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/f44986504ed411e49cf986e1802f1de9/VLKMwdnJFC>).

⁶ 2014 m. rugsėjo 17 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 954 „Dėl 2014–2020 metų Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos stebėsenos komiteto sudarymo“, (<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/938b39d03f0c11e498a79e861091cd92>).

⁷ 2014 m. lapkričio 21 d. Lietuvos Respublikos finansų ministro įsakymas Nr. 1K-383 „Dėl 2014–2020 m. ES fondų investicijų veiksmų programos techninės paramos prioritetų įgyvendinimo priemonių įgyvendinimo plano patvirtinimo“, (<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/8b3cfa0756e11e4805fa6cb12e2ef99/sJYsITiPmv>)

⁸ 2014–2020 metų Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos stebėsenos komiteto 2014 m. gruodžio 11 d. posėdžio nutarimu Nr. 44P-2.1 (2) patvirtinta „2014–2020 ES fondų investicijų komunikacijos strategija“,

(http://www.esinvesticijos.lt/uploads/documents/docs/301_9d92b54520a0a8701473045825add0bd.pdf)

⁹ 2014–2020 metų Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos stebėsenos komiteto 2014 m. gruodžio 11 d. posėdžio nutarimu Nr. 44P-2.1 (2) patvirtinta „Dėl Europos Sąjungos struktūrinės paramos vertinimo plano patvirtinimo“, (<http://www.esinvesticijos.lt/lt/dokumentai/europos-sajungos-strukturiniu-fondu-lesu-panaudojimo-vertinimo-planas>)

Teisės aktas	Turinys
įgyvendinant 2014–2020 metų Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programą, taisyklės	posėdžius stebėtojų teisėmis gali būti kviečiami audito institucijos, partnerių, metodinės pagalbos centrų atstovai ir kiti suinteresuoti asmenys. Numatoma, kad vadovaujančioji institucija užtikrina, kad rengiant, įgyvendinant, stebint ir vertinant veiksmų programą būtų bendradarbiaujama su partneriais, o ministerijos pagal kompetenciją užtikrina bendradarbiavimą su partneriais rengiant, įgyvendinant, stebint ir vertinant Veiksmų programą.
2014–2020 metų Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos administravim o taisyklės	Siekdama ugdyti partnerių kompetencijas, vadovaujančioji institucija renka ir vertina informaciją apie kompetencijas ir jų stiprinimo poreikius, organizuoja mokymus apie ES struktūrinių fondų administravimą. Kai projektai atrinkami projektų konkurso ar tęstinės projektų atrankos būdu, ministerija, taip pat, kai Veiksmų programos techninės paramos prioriteto priemonės įgyvendinamos visuotinių dotacijų būdu, vadovaujančioji institucija pasiūlymų dėl projektų atrankos kriterijų nustatymo ir (ar) keitimo projektus derina su įgyvendinančiąja institucija ir apie tai informuoja partnerius, paskelbdamos pasiūlymų dėl projektų atrankos kriterijų nustatymo projektus ES struktūrinių fondų svetainėje www.esinvesticijos.lt ir nuroydamas ne trumpesnę nei 5 darbo dienų pastabų pateikimo terminą. Ministerija, taip pat, kai veiksmų programos techninės paramos prioriteto priemonės įgyvendinamos visuotinių dotacijų būdu, vadovaujančioji institucija per 5 darbo dienas nuo partnerių pastabų pateikimo termino pabaigos jas įvertina ir paskelbia ES struktūrinių fondų svetainėje www.esinvesticijos.lt apibendrintą informaciją (nurodo, į kokias pastabas atsižvelgta, ir pateikia paaiškinimus dėl pastabų, į kurias neatsižvelgta). Ministerija, taip pat, kai Veiksmų programos techninės paramos prioriteto priemonė įgyvendinama visuotinių dotacijų būdu, vadovaujančioji institucija turi informuoti partnerius apie rengiamus projektų finansavimo sąlygų aprašus (toliau – PFSA), paskelbdama PFSA projektus ES struktūrinių fondų svetainėje www.esinvesticijos.lt ir nuroydamas ne trumpesnę nei 10 darbo dienų pastabų pateikimo terminą. Gavusios pastabas, ministerija, taip pat, kai veiksmų programos techninės paramos prioriteto priemonė įgyvendinama visuotinių dotacijų būdu, vadovaujančioji institucija per 5 darbo dienas nuo pastabų pateikimo termino pabaigos įvertina jas ir paskelbia ES struktūrinių fondų svetainėje www.esinvesticijos.lt apibendrintą informaciją su paaiškinimais, į kokias pastabas atsižvelgta ir į kokias neatsižvelgta rengiant PFSA.
Projektų administravim o ir finansavimo taisyklės	Paraiškų vertinimo pabaigoje iki atrinktų projektų ataskaitos pateikimo ministerijai, įgyvendinančioji institucija (arba ministerija, jei taip nustatyta projektų finansavimo sąlygų apraše) organizuoja konkurso būdu gautų paraiškų baigiamąjį vertinimo aptarimą, kuriame, be ministerijos ir įgyvendinančiosios institucijos atstovų, stebėtojų teisėmis dalyvauja vadovaujančiosios institucijos, partnerių, kitų suinteresuotų įstaigų atstovai.
Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas dėl Stebėsenos komiteto sudarymo	Numatyta, kad Stebėsenos komitete turi būti ne daugiau kaip 60 narių, iš kurių ne mažiau kaip trečdalis – partnerių atstovai. Taip pat įvardinta, kokias institucijas ir organizacijas atstovaujantys partneriai yra kviečiami prisijungti prie komiteto veiklos. Komiteto darbą organizuoja Finansų ministerija.
2014–2020 metų Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos techninės paramos prioritetų	Viena iš remiamų veiklų - partnerių gebėjimų administruoti ir naudoti ES struktūrinių fondų lėšas stiprinimas.

Teisės aktas	Turinys
įgyvendinimo priemonių įgyvendinimo planas	
2014–2020 m. Europos Sąjungos fondų komunikacijos strategija	Numatyta (1) stiprinti ES struktūrinius fondus administruojančių institucijų bei partnerių bendradarbiavimą įgyvendinant informavimo ir viešinimo priemones; (2) įgyvendinant informavimo ir viešinimo priemones skatinti dalyvaujančių institucijų partnerystę ir keitimąsi patirtimi. Į Informavimo ir koordinavimo darbo grupės (toliau – IKG) susitikimus, esant poreikiui, kviečiami ir partneriai, kitų ES informacijos sklaidos tinklų atstovai. Ministerijos pagal atsakomybės sritis bei įtraukdamos strategijoje nurodytus partnerius detalizuoja prioritетines komunikacijos kryptis ir formuluoja temines komunikacijos kampanijas, koordinuoja ir prižiūri jų įgyvendinimą. Ministerijos vykdo komunikacijos veiklas susijusias su informacija apie ES struktūrinius fondus jų administruojamose šakinėse srityse – ES struktūrinių fondų lėšų poreikis ir galimybės, investicijų logikos pristatymas ir paaiškinimas konkrečiose investicijų srityse (vėlesniuose etapuose – pasiekti rezultatai ir nauda partnerių įtraukimas planuojant ES struktūrinių fondų lėšas ir projektus konkrečiose srityse. Komunikacijos planavimo etape – partnerių įtraukimas į prioritetinių komunikacijos kryptių detalizavimą, komunikacijos projektų turinio ir argumentacijos kūrimą (pvz.: fokusuotos grupinės diskusijos esminiams projektų akcentams ir prioritetams išgryninti); o komunikacijos įgyvendinimo etape – partnerių įtraukimas į komunikacijos projektų įgyvendinimą (kaip dalyviai, tarpininkai, ekspertai ir kt.).
Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšų panaudojimo vertinimo planas	Partneriai įtraukiami į visą vertinimo procesą. Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšų panaudojimo vertinimo planas ir jo įgyvendinimas aptariamas per Veiksmų programos Stebėsenos komiteto posėdžius dalyvaujant partneriams. Partneriai gauna visų vertinimų ataskaitas ir informaciją apie rekomendacijų įgyvendinimą. Partneriai įtraukiami į konkrečių vertinimų įgyvendinimą, ypač vertinimų planavimo, duomenų rinkimo ir rezultatų svarstymo etapuose.

1.1.3 Pridėtinė partnerystės vertė

Partnerystės principo įgyvendinimas paprastai siejamas su efektyvesniu ir skaidresniu ES fondų investicijų įgyvendinimu, geriau tikslinių grupių poreikius atitinkančiomis remtinomis veiklomis, padidėjusiais instituciniais gebėjimais ir pan. Šio principo įgyvendinimas leidžia mobilizuoti skirtingų partnerių žinias bei įgūdžius, taip padidinant sanglaudos politikos planavimo, įgyvendinimo ir tobulinimo efektyvumą. Atliktuose partnerystės vertinimuose¹⁰ nustatyta, jog partnerių dalyvavimas skirtinguose programavimo ciklo etapuose žymiai skiriasi – svarbesnis vaidmuo atliekamas programų ir projektų planavimo ir projektų atrankos etapuose, kiek mažesnis partnerių vaidmuo tenka einamosios veiklos pobūdžio klausimams programų ir projektų įgyvendinimo metu. Nustatyta, jog partnerystės principo taikymas duoda teigiamų rezultatų įvairiuose lygiuose¹¹:

1) Sisteminiu lygiu:

- ✓ Partnerystės įtraukimas sprendimų priėmimo procesą padaro skaidresniu;

¹⁰ Pavyzdžiui, John Bachtler, Sandra Taylor. *The Added Value of the Structural Funds: A Regional Perspective*. IQ-Net Report on the Reforms of the Structural Funds. European Policies Research Centre, University of Strathclyde, United Kingdom, 2003.

¹¹ Finansų ministerija kartu su VPVI bei „Estep Vilnius“. Partnerystės principo įgyvendinimo įsisavinant ES struktūrinių paramą vertinimas, 2010 m. (http://www.esparama.lt/es_parama_pletra/failai/fm/failai/Vertinimas_ESSP_Neringos/Ataskaitos_2009MVP/Partnerystes_vertinimo_ataskaita.pdf)

- ✓ Sprendimų priėmimo procesas palengvėja (nors neretai užtrunka ilgiau), pagerėja jo kokybė dėl partnerių suteikiamų specifinių žinių, techninių patarimų, taip pat dėl didesnio visuomenės įtraukimo;
- ✓ Sukuriamas konsensusas, kuris leidžia kokybiškiau užbaigti programavimo dokumentus;
- ✓ Sustiprėja institucijų administraciniai gebėjimai skirtinguose lygiuose (vietos, regioniniame, nacionaliniame);
- ✓ Pasireiškia teigiamas poveikis viešajai administracijai – padidėja tarpinstitucinis koordinavimas ir bendradarbiavimas;
- ✓ Padidėja partnerių žinios finansinės paramos panaudojimo srityje, pagerėja bendradarbiavimo su valdžios institucijomis ir konsensuso siekimo gebėjimai;
- ✓ Kai kur partneriai vaidina svarbų vaidmenį, siekiant įtikinti valdžios atstovus dėl administracinių procedūrų supaprastinimo ir administracinės naštos sumažinimo.

2) Programų lygiu:

- ✓ Kai kuriose šalyse partneriai mano turintys svarbų vaidmenį apibrėžiant Europos socialinio fondo (toliau – ESF) ir (arba) Europos regioninės plėtros fondo (toliau – ERPF) intervencijų tikslus, užtikrinant informacijos sklaidą, pabrėžiant įgyvendinimo problemas;
- ✓ Dėl partnerių įtraukimo pagerėja programos efektyvumas, stebėseną ir vertinimą;
- ✓ Programų įgyvendinimo etape atsiranda galimybė greičiau priimti kokybiškus sprendimus;
- ✓ Atlikti tyrimai rodo, jog partnerystė prisideda prie efektyvumo, rezultatyvumo, legitimumo, skaidrumo bei prie išsipareigojimų ir programos rezultatų nuosavybės;
- ✓ Tyrimais nustatyta, jog partnerystės išplėtimas, įtraukiant NVO, savivaldybių atstovus, pagerina programų efektyvumą.

3) Projektų lygiu:

- ✓ Partnerių dalyvavimas padeda išsaugoti ESF ir (arba) ERPF bendrai finansuojamų projektų (tęstinį) aktualumą, sąsajas su nacionalinėmis ir ES politikomis;
- ✓ Pagerėja projektų kokybė, atsiranda formalūs ir neformalūs tinklai informacijos apsikeitimui;
- ✓ Partnerystė įgyvendinant projektus yra naudinga, nes skatina įdėti daugiau pastangų dėl projektų sėkmės.

Apibendrinant partnerystės naudą, visais atvejais sumažėja dubliavimo, padaugėja potencialios sinergijos, sprendimų priėmimas tampa labiau susijęs su realiu kontekstu. Iš glaudaus bendradarbiavimo kyla pasitikėjimas valstybės priimtais sprendimais, todėl ir viešosios politikos įgyvendinimas tampa paprastesnis.

1.2 MINIMALŪS REIKALAVIMAI DĖL PARTNERYSTĖS PRINCIPO TAIKymo

Siekiant sustiprinti principo įgyvendinimą tiek Europos Komisija, tiek Finansų ministerija yra parengusios siūlymus dėl minimalių reikalavimų partnerystei, kurie turi būti taikomi įgyvendinant ES struktūrinių fondų lėšomis finansuojamą Veiksmų programą.

2012 m. kovo mėn. Finansų ministerija suorganizavo diskusiją „Kaip pagerinti partnerių įsitraukimą į ES struktūrinės fondų lėšų planavimą ir įgyvendinimą?“, kurioje dalyvavo įvairūs partneriai ir ES struktūrinius fondus administruojančių institucijų atstovai. Diskusijoje buvo nuspręsta parengti **Partnerystės standartą**, kuris nustatytų minimalius reikalavimus dėl partnerystės principo taikymo planuojant ir įgyvendinant ES fondų lėšomis finansuojamą

Veiksmų programą Lietuvoje. Partnerystės standartas buvo parengtas 2012 m. balandžio mėn. (žr. 1 priedą). Jame buvo apibrėžti penki pagrindiniai principai, kuriais siekiama grįsti partnerystės principo įgyvendinimą Lietuvoje.

3 lentelė. Partnerystės įgyvendinimo principai

Partnerystė įgyvendinant Veiksmų programą grindžiama šiais principais:

- ✓ **Atvirumo** – įgyvendinant Veiksmų programą gali dalyvauti partneriai, atstovaujantys nacionaliniams, regioniniams, sektoriniams ar tam tikros visuomenės grupės interesams;
- ✓ **Įtraukimo** –partneriai įtraukiami į visus Veiksmų programos įgyvendinimo etapus: planavimo, įgyvendinimo, stebėsenos ir vertinimo;
- ✓ **Skaidrumo** –partneriams pateikiama visa informacija, kuri jiems reikalinga efektyviam dalyvavimui įgyvendinant Veiksmų programą;
- ✓ **Efektyvumo** –partneriai į Veiksmų programos įgyvendinimą įtraukiami savo kompetencijos srityse, laiku, jiems tinkamomis formomis ir dėl esminių kausimų;
- ✓ **Tarpusavio atsakomybės** – partnerystė grindžiama abipusiu pasitikėjimu ir įsipareigojimu siekti maksimaliai efektyvaus ES struktūrinių fondų lėšų panaudojimo, visų partnerių indėlis yra pripažįstamas ir vertinamas.

Partnerystės standartas taip pat apibrėžia partnerystės lygius, apimtį, formas, partnerių atranką, jų pareigas ir teises, konsultavimosi terminus, rezultatų viešumą ir principo efektyvumo vertinimą. Šių reikalavimų pristatymui, išaiškinimui ir patarimams dėl praktinio taikymo yra skirta antroji gairių dalis.

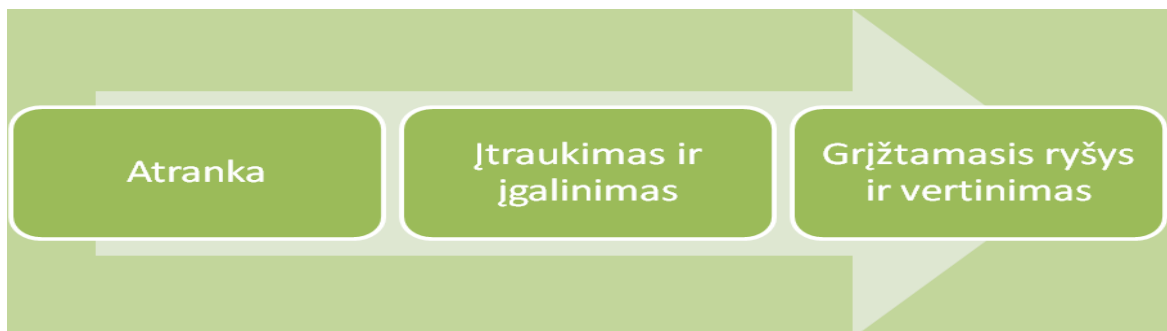
Partnerystės elgesio kodekse yra nustatomi šie pagrindiniai punktai, susiję su partnerystės principo įgyvendinimu, kurie bus plačiau pristatomi šių gairių antrame skyriuje:

1. Pagrindiniai skaidrių procedūrų atitinkamiems partneriams nustatyti principai.
2. Atitinkamų partnerių įtraukimo rengiant partnerystės sutartį ir Veiksmų programą pagrindiniai principai ir geroji praktika.
3. Narystės stebėsenos komitetuose ir jų vidinės tvarkos taisyklių rengimo geroji praktika.
4. Atitinkamų partnerių įtraukimo rengiant kvietimus teikti pasiūlymus ir pažangos ataskaitas ir atliekant Veiksmų programos stebėseną ir vertinimą pagrindiniai principai ir geroji praktika.
5. Orientacinės sritys, temos ir geroji praktika, susijusios su ES struktūrinių fondų lėšų naudojimu atitinkamų partnerių instituciniams gebėjimams stiprinti, ir Europos Komisijos vaidmuo skleidžiant gerąją praktiką.

2 ŽINGSNIS PO ŽINGSNIO: KAIP UŽTIKRINTI EFEKTYVIĄ PARTNERYSTĘ

Efektyvi partnerystė priklauso nuo kelių svarbiausių veiksnių (1 pav.): (1) tinkamos partnerių atrankos, kuri turi būti pagrįsta aiškiais principais ir kriterijais; (2) veiksmingo partnerių įtraukimo, pasiūlant tinkamas bendradarbiavimo formas, ir partnerių motyvavimo bei įgalinimo, kuris užtikrinamas tiek per partnerių teisių ir pareigų apibrėžimą, tiek per gebėjimų stiprinimą veiksmingai dalyvauti įgyvendinant Veiksmų programą; (3) galiausiai svarbus yra grįžtamasis ryšys ir vertinimas – partnerystės pridėtinė vertė turi būti aiškiai matoma, jos rezultatai viešinami, o pats procesas nuolat analizuojamas ir tobulinamas.

1 paveikslėlis. Partnerystės principo įgyvendinimo žingsniai

Toliau šioje gairių dalyje aptariama, kokių nuostatų reikia laikytis ir kokių veiksmų imtis kiekviename principo įgyvendinimo žingsnyje tam, kad partnerystė įgyvendinant Veiksmų programą būtų efektyvi.

Dažniausiai naudojamos šios tarpsektorinio bendradarbiavimo formos¹²:

- a. **Informacijos teikimas;**
- b. **Konsultavimas;**
- c. **Aktyvus įsitraukimas.**

Informacijos teikimas laikytinas pagrindine ir pamatine viso bendradarbiavimo forma ir išraiška. Šis procesas paprastai vyksta viena kryptimi, t.y. siekdama tinkamo šios piliečių teisės į informaciją įgyvendinimo, valstybė atvirai skelbia visus, su atitinkama informacija susijusius, dokumentus (projektus, išvadas, pasiūlymus) ir nesiima veiksmų, kurie galėtų užkirsti kelią suinteresuotiems asmenims tą informaciją gauti. Atsižvelgiant į aplinkybes, valstybė tai daro kaip galima anksčiau, suteikdama protingą laiko tarpą visuomenei susipažinti. Vertinant šiuolaikinį informacijos teikimo reglamentavimą, svarbu atsižvelgti į šiuos aspektus:

1. Laikotarpis, per kurį turi būti suteikiama informacija;
2. Kokiais atvejais už informacijos teikimą galima reikalauti atlygio;
3. Ar teikti informaciją, kai kreipiamasi neformalia užklausa;
4. Kokiais būdais bus užtikrinama informacijos sklaida;
5. Kaip bus užtikrinami instituciniai informacijos teikimo ištekčiai.

Atkreiptinas dėmesys, jog informacijos teikimas yra būtina sąlyga ir pagrindas kitų bendradarbiavimo formų veikimui.

¹² „NVO ir valdžios sektorių bendradarbiavimas: geroji Europos praktika ir pilotinis modelis Lietuvai“, NVO teisės institutas, 2015 (http://www.3sektorius.lt/docs/NVOti_TYRIMAS_2015-03-26_11:08:32.pdf)

Konsultavimas suprantamas kaip valstybės institucijų kvietimas visuomenės atstovams pateikti savo nuomonę, komentarus ir įvairius pasiūlymus dėl atitinkamų klausimų. Nors klausimai, dėl kurių valstybė konsultuojasi su visuomene, neretai būna nustatyti ir įtvirtinti teisės aktuose, tai neturi visuomenei užkirsti kelio pateikti pasiūlymus ir kitais aktualiais klausimais. Šioje bendradarbiavimo formoje aktyviai įtraukiamos abi partnerystės pusės – valdžios institucijos atsiklausia visuomenės nuomonės, o visuomenė ją teikia atsakydama į valstybės užklausas arba pati imdamasi iniciatyvos ir teikdama pasiūlymus nelaukiant paklausimo iš valdžios institucijų. Konsultavimosi pavyzdžiai – tai suinteresuotų visuomenės atstovų komentarai ir pasiūlymai teisės aktų projektams bei su tuo susijusios visuomenės nuomonės apklausos, trišalės tarybos ar kiti instituciniai dariniai, taip pat peticijos, referendumai.

Partnerystės elgesio kodeksas nustato, kad konsultuodamosi su atitinkamais partneriais, valstybės narės turi atsižvelgti į šiuos dalykus:

- (a) laiku suteikia reikalingą informaciją ir galimybes lengvai su ja susipažinti;
- (b) suteikia partneriams pakankamai laiko išanalizuoti svarbiausius parengiamuosius dokumentus, partnerystės sutarties projektus ir programų projektus ir dėl jų pateikti pastabas;
- (c) numato kanalus, per kuriuos partneriai galėtų teikti klausimus ir pastabas ir jiems būtų pranešta apie tai, kaip į jų pasiūlymus atsižvelgta;
- (d) skelbia konsultacijų rezultatus.

Aktyvus įsitraukimas – tai partnerystė, paremta bendru valstybės sektoriaus bei visuomenės atstovų darbu, siekiant bendro tikslo. Šioje bendradarbiavimo formoje aktyviai veikia abi pusės susitardamos dėl priemonių, proceso ir rezultato, o šios bendradarbiavimo formos esmė yra atskleisti ir išnaudoti visuomenės potencialą sprendžiant valstybei aktualias problemas. Valstybės institucijų vaidmuo šioje partnerystėje yra suteikti tam tikrą erdvę pilietinei visuomenei veikti ir priimti ją kaip lygiavertį ekonominį ir socialinį partnerį, t.y. analizuoti visuomenės pateiktus pasiūlymus, vertinti išreikštas pozicijas, o priimant galutinius sprendimus atsižvelgti į procese drauge pasiektus rezultatus. Paraleliai iš visuomenės atstovų tikimasi aktyvaus bendradarbiavimo bei atsakomybės įgyvendinant kartu užsibrėžtus tikslus. Aktyvaus dalyvavimo pavyzdžiai, dažniausiai paplitę pasaulyje, yra šie: interaktyvus politikos tikslų nustatymas pasitelkiant visuomenės atstovų rekomendacijas, visuomenės atstovų-ekspertų pasitelkimas įvertinti valstybės strategijas ir pateikti dėl jų rekomendacijas, taip pat įvairios trišalės tarybos bei jungtinės darbo grupės.

Pažymėtina, kad dėl daugiapakopio valdymo partnerystė įgyvendinant Veiksmų programą yra užtikrinama ir vykdoma keliais lygiais: nacionaliniu, sektoriniu ir teritoriniu.

4 lentelė. Partnerystės lygiai

<i>Partnerystės lygis</i>	<i>Atsakinga institucija</i>	<i>Pavyzdys</i>
<i>Nacionalinis</i>	Partnerystę inicijuoja ir koordinuoja Lietuvos Respublikos Vyriausybė ir (ar) vadovaujančioji institucija	<i>Stebėsenos komitetas; Veiksmų programos valdymo komitetas</i>
<i>Sektorinis</i>	Partnerystę inicijuoja ir koordinuoja šakinės ministerijos ir (ar) kitos valstybės institucijos, pagal kompetenciją atsakingos už bendrai iš ES fondų lėšų finansuojamus ūkio sektorius	<i>Darbo grupės, skirtos tam tikrų sričių strateginiams dokumentams rengti, vertinti</i>
<i>Teritorinis</i>	Partnerystę inicijuoja ir koordinuoja Vidaus reikalų ministerija kartu su regionų plėtros tarybomis	<i>Regionų plėtros tarybos</i>

2.1 KAIP ATRENKAMI PARTNERIAI?

Europos Komisijos parengtame ir patvirtintame Partnerystės elgesio kodekse yra numatyta, kaip nustatyti partnerius, su kuriais tinkama rengti programas. Valstybės narės atitinkamus partnerius pasirenka bent iš:

1. Kompetentingų regioninių, vietos, miesto ir kitų viešojo sektoriaus institucijų, įskaitant:

- a) regionines valdžios institucijas, vietos valdžios institucijų nacionalinius atstovus ir vietos valdžios institucijas, atstovaujančias didžiausiems miestams ar miesto teritorijoms, į kurių kompetencijos sritį patenka planuojamas Europos Sąjungos struktūrinių ir investicinių fondų (toliau – ESI fondai) paramos naudojimas programai gyvendinti;
- b) aukštojo mokslo institucijų nacionalinius ar regioninius atstovus, švietimo, mokymo ir konsultavimo paslaugų teikėjus ir tyrimų centrus, atsižvelgdamos į planuojamą ESI fondų paramos naudojimą programai įgyvendinti;
- c) kitas valdžios institucijas, atsakingas už Reglamento (ES) Nr. 1303/2013 4–8 straipsniuose nurodytų horizontaliųjų principų taikymą, atsižvelgdamos į planuojamą ESI fondų paramos naudojimą programai įgyvendinti, o ypač vienodą požiūrį skatinančius subjektus, įsteigtus laikantis Tarybos direktyvos 2000/43/EB, Tarybos direktyvos 2004/113/EB ir Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2006/54/EB;
- d) kitas nacionalinio, regioninio ar vietos lygmens įstaigas ir valdžios institucijas, atstovaujančias teritorijoms, kuriose programos lėšomis teikiamos integruotos teritorinės investicijos ir įgyvendinamos vietos plėtros strategijos;

2. Ekonominių ir socialinių partnerių, įskaitant:

- a) nacionaliniu ar regioniniu mastu pripažintas socialinių partnerių organizacijas, visų pirma bendras įvairių pramonės šakų ir sektorių organizacijas, kurių sektoriai susiję su planuojamu ESI fondų paramos naudojimu programai įgyvendinti;
- b) nacionalinius ar regioninius prekybos rūmus ir verslo asociacijas, atstovaujančias bendriesiems pramonės ar jos šakų interesams, siekdamas užtikrinti subalansuotą atstovavimą didelėms, vidutinėms, mažosioms ir labai mažoms įmonėms ir socialinės ekonomikos atstovams;
- c) kitus panašius nacionalinio ar regioninio lygmens subjektus;

3. Pilietinei visuomenei atstovaujančių subjektų, tokių kaip aplinkosaugos partneriai, nevyriausybinių organizacijų, ir už socialinės įtraukties, lyčių lygybės ir nediskriminavimo skatinimą atsakingų subjektų (toliau gairėse šis trečiasis partnerių tipas apibendrintai vadinamas NVO sektoriumi), įskaitant:

- a) subjektus, veikiančius su planuojamu ESI fondų paramos naudojimu programai įgyvendinti ir su Reglamento (ES) Nr. 1303/2013 4–8 straipsniuose nurodytų horizontaliųjų principų taikymu susijusiose srityse, remdamosi jų reprezentatyvumu ir atsižvelgdamos į geografinę ir teminę aprėptį, valdymo pajėgumus, kompetenciją ir inovacinius metodus;
- b) subjektus, atstovaujančius vietos veiklos grupėms, nurodytoms Reglamento (ES) Nr. 1303/2013 34 straipsnio 1 dalyje;
- c) kitas organizacijas ar grupes, kurioms ESI fondų paramos įgyvendinimas turės arba

Kokie partneriai kuriai iš aukščiau minimų grupių priklauso, Lietuvoje nustato nacionaliniai teisės aktai:

- Socialinę partnerystę Lietuvoje apibrėžia Lietuvos Respublikos darbo kodeksas¹³:

40 straipsnis

Socialinė partnerystė – tai darbuotojų ir darbdavių atstovų bei jų organizacijų, o tam tikrais šio Kodekso bei kitų įstatymų nustatytais atvejais ir valstybės institucijų tarpusavio santykių sistema, kuria siekiama suderinti darbo santykių subjektų interesus.

41 straipsnis

Socialinės partnerystės šalimis – socialiniais partneriais – yra laikomi darbuotojų ir darbdavių atstovai bei jų organizacijos. Trišalės socialinės partnerystės atveju lygiais pagrindais šioje partnerystėje kartu su darbuotojų ir darbdavių atstovais bei jų organizacijomis dalyvauja ir Vyriausybė bei savivaldybių institucijos.

24 straipsnis

Socialinėje partnerystėje nacionaliniu, šakos (gamybos, paslaugų, profesiniu), teritoriniu (savivaldybės, apskrities) lygiu darbdaviams atstovauja darbdavių organizacijos (jų asociacijos, federacijos, konfederacijos ir kt.). Darbdavių organizacijomis laikomi pagal Asociacijų įstatymą veikiančys viešieji juridiniai asmenys, pagal savo įstatus (statutus) atstovaujantys savo narių – darbdavių teisėms ir interesams socialinėje partnerystėje.

- NVO sektorių Lietuvoje apibrėžia Nevyriausybinių organizacijų plėtros įstatymas¹⁴:

2 straipsnis

Nevyriausybinių organizacija – nuo valstybės ar savivaldybių institucijų ir įstaigų nepriklausomas savanoriškumo pagrindais visuomenės ar jos grupės naudai veikiantis viešasis juridinis asmuo, kurio tikslas nėra politinės valdžios siekimas arba vien tik religijos tikslų įgyvendinimas. Valstybė ar savivaldybė, juridinis asmuo, kurio visuotiniame dalyvių susirinkime valstybė ar savivaldybė turi daugiau kaip 1/3 balsų, negali turėti daugiau kaip 1/3 balsų nevyriausybinių organizacijos visuotiniame dalyvių susirinkime. Prie nevyriausybinių organizacijų nepriskiriamos:

- 1) politinės partijos;
- 2) profesinės sąjungos bei darbdavių organizacijos ir jų susivienijimai;
- 3) įstatymų nustatyta tvarka steigiamos organizacijos, kuriose narystė yra privaloma tam tikros profesijos atstovams;
- 4) susivienijimai, kurių daugiau kaip 1/3 dalyvių yra privatūs juridiniai asmenys;
- 5) sodininkų bendrijos, daugiabučių gyvenamųjų namų ir kitos paskirties pastatų savininkų bendrijos ir kitokios bendro nekilnojamojo turto valdymo tikslu įsteigtos bendrijos;
- 6) šeimos.

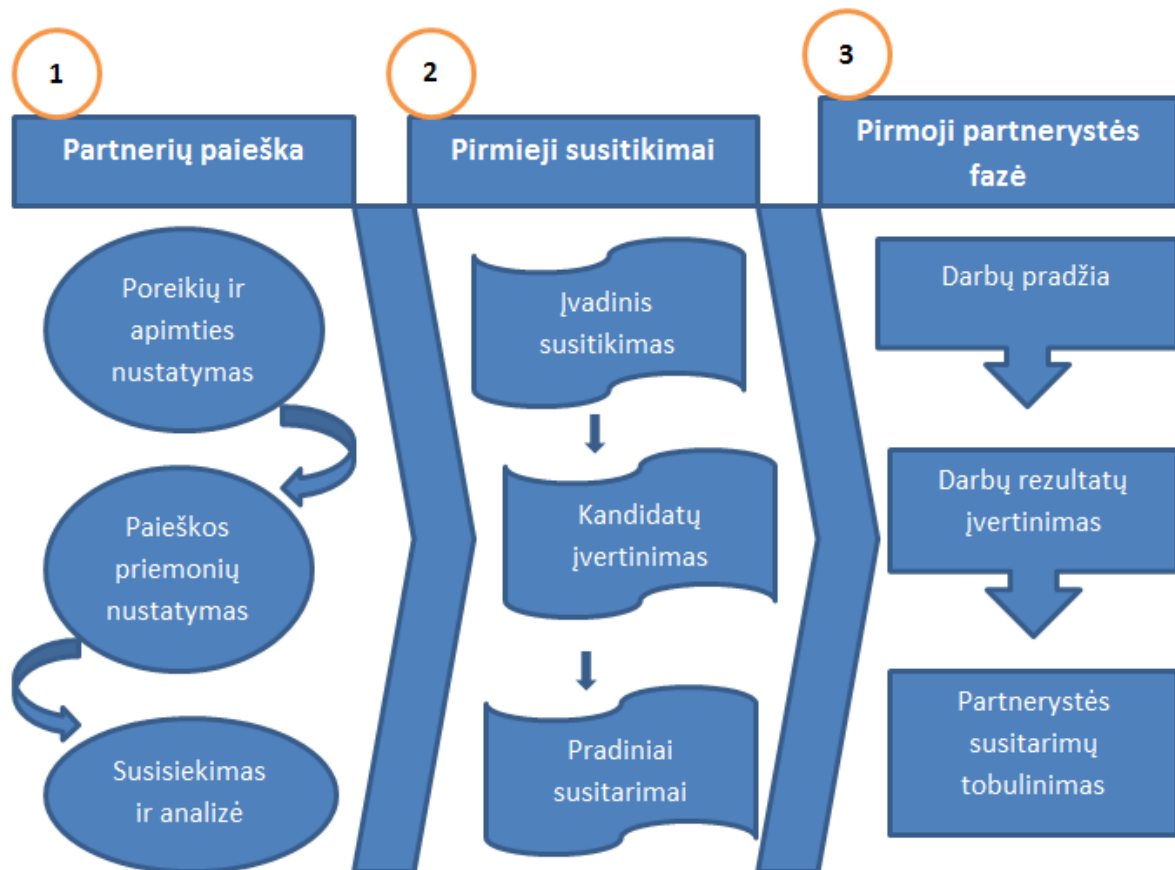
Atsižvelgiant į aukščiau minimus Lietuvos Respublikos teisės aktus, norint išskirti socialinius partnerius tinkamiausia būtų naudoti Lietuvos Respublikos darbo kodekse nurodytą apibrėžimą ir analogiškai NVO apibrėžimas naudotinas norint išskirti NVO partnerystės kontekste. Bendrai kalbant apie partnerius dažnai teisės aktuose ir kituose dokumentuose naudojamas trumpinys „ekonominiai ir socialiniai partneriai“.

Partnerių atranką, atsižvelgiant į reikiamą partnerystės lygį vykdo atsakingos institucijos, t.y. vadovaujančioji institucija, ministerijos, savivaldybės ir kitos institucijos.

¹³ Lietuvos Respublikos darbo kodeksas, patvirtintas 2002 m. birželio 4 d. įstatymu Nr. IX-926, (<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.31185A622C9F/UBFkgfHPxP>)

¹⁴ Lietuvos Respublikos nevyriausybinių organizacijų plėtros įstatymas, priimtas 2013 m. gruodžio 19 d. Nr. XII-717, (http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=463439)

Siūlomas partnerių atrankos modelis¹⁵:

1. Partnerių paieška:

- *Poreikių ir apimtys nustatymas.* Šiame etape turime suprasti, kokio ir kokių partnerių įsitraukimo tikimės, numatyti galimus partnerių poreikius. Nustatant apimtį rekomenduojama pirmiausia atlikti galimai suinteresuotųjų šalių analizę: apžvelgti jau toje pačioje srityje veikiančius partnerius ar tuos, kuriuos jūsų organizuojama veikla veikia tiesiogiai, nustatyti jų potencialų įsitraukimo lygį ir galimybes.
- *Paieškos priemonių nustatymas.* Šiame etape reikalinga nuspręsti priemones, kuriomis kreipsitės: paieška internete, tiesiogiai telefonu, el. paštu, organizuosite viešus susitikimus, kreipsitės per kitas institucijas, skėtines organizacijas. Rekomenduojama partnerius atrinkti pagal strateginius prioritetus ir pirmiausia kreiptis į dominančios srities asocijuotas struktūras, t.y. skėtines organizacijas, su prašymu deleguoti asmenis numatytiems klausimams nagrinėti.
- *Susisiekimai ir analizė.* Šio žingsnio tikslas – sudaryti nedidelį tinkamiausių partnerių organizacijų sąrašą. Analizuojant rekomenduojama atkreipti į partnerius identifikuojančią praeities informaciją, iniciatyvas, geografinę vietą ir galimybes dalyvauti susitikimuose.

2. Pirmieji susitikimai:

- *Įvadinis susitikimas.* Norint surasti tinkamiausius partnerius patariama dominančia tema inicijuoti įvadinį susitikimą su potencialiais partneriais, papasakoti apie planuojamus veiksmus, reikalingus darbus, kompetencijas.

¹⁵ Guidelines for partner search and matchmaking, BSR Stars, 2012, (<http://www.vinnova.se/upload/EPiStorePDF/GuidelinesPartnerSearchMatchmaking.pdf>)

- *Kandidatų įvertinimas.* Po susitikimo apklausus potencialius partnerius pagal jų kompetenciją, iniciatyvas, susidomėjimą bendradarbiavimu, kylančias bendradarbiavimo sąlygas, galimas motyvacijos priemonės, nustatomi tinkamiausi partneriai.
- *Pradiniai susitarimai.* Šiame etape gali būti pasirašomi pradiniai susitarimai apimantys partnerių šalių teises, pareigas ir atsakomybę. Taip pat bendrai sukuriama darbo planai, numatomi terminai. Rekomenduojama preliminarius partnerių susitarimus skelbti institucijų interneto svetainėse.

3. Pirmoji partnerystės fazė:

- *Darbų pradžia.* Po įvadinio susitikimo jau turėtų būti numatyta keletas bendrų projektų, sudėlioti prioritetai, numatyti planai ir atsakingi asmenys, resursai. Šiame etape turi būti aiškiai nustatyti komunikacijos kanalai, tolesni susitikimai ir jų metu aptariami tarpiniai darbai.
- *Darbų rezultatų įvertinimas.* Šis žingsnis yra itin svarbus tolesnei bendradarbiavimo aplinkai kurti ir kokybei gerinti. Šiame etape svarbu įvertinti darbo plano tikslingumą, komunikacijos kanalų ir strategijos veiksmingumą, partnerių kompetenciją, augimą ir vertės kūrimą ir kartu su partneriais įsivertinti rezultatus.
- *Partnerystės susitarimų tobulinimas.* Įvertinus pirminius rezultatus rekomenduojama įvertinti partnerių galimybes tapti formalizuotais partneriais ir pasirašyti formalius susitarimus. Susitarimai turėtų būti viešai skelbiami institucijų interneto svetainėse.

Vadovaujantis principais, išdėstytais šio dokumento 11 puslapyje, ES struktūrinius fondus administruojančių institucijų veiklos procedūrų vadovuose nustatomi atrankos kriterijai.

Lentelė 1. Pagrindiniai ekonominių ir socialinių partnerių atrankos kriterijai.

- ✓ **Aktualumas:** partneriai turi būti aiškiai susiję arba su problema, kurią ketinama spręsti, arba su jos sprendimu. Aktualūs partneriai gali skirtis priklausomai nuo ES struktūrinių fondų valdymo etapo ir sprendžiamo klausimo;
- ✓ **Proporcingumas:** turi būti užtikrintas visų aktualių partnerių (teritorinių, socialinių, ekonominių, NVO) atstovavimas;
- ✓ **Atstovavimo apimtis:** turėtų būti įtraukti partneriai, atstovaujantys platesniems, o ne siauresniems, individualiems interesams.

2.2 KAIP TAPTI PARTNERIU?

Nauji partneriai į institucionalizuotas partnerystės formas įtraukiami dviem būdais: (1) institucijų kvietimu ir (2) potencialių partnerių prašymu. Pirmoji procedūra plačiau aprašyta 2.1. skyriuje, todėl šiame skyriuje plačiau aptariama partnerių iniciatyva teikiant prašymus. Potencialūs partneriai, norintys dalyvauti įgyvendinant Veiksmų programą, gali teikti motyvuotus prašymus dėl jų įtraukimo į atitinkamą partnerystės formą (komitetą, komisiją ir pan.) už partnerystę atsakingiems institucijų darbuotojams (sąrašas pateikiamas 3 priede). Prašyme turėtų būti pateikiama ši informacija:

- ✓ Trumpa informacija apie organizacijos veiklos tikslus;
- ✓ Paaškinimas, kodėl siekiama dalyvauti ES struktūrinių fondų valdymo procese ir nurodoma (jei žinoma), kurioje konkrečioje partnerystės formoje (komitete, darbo grupėje ir pan.) norima dalyvauti;
- ✓ Nurodomas siūlomas atstovas (vardas, pavardė, pareigos organizacijoje, kontaktinė informacija);

- ✓ Pateikiamas atstovaujimų organizacijų sąrašas (tam, kad atsakingos institucijos būtų pajėgios įvertinti atstovavimo mastą ir įsitikinti, kad nėra reprezentuojami tik pavienių įmonių / grupių interesai).

Visus gautus potencialių partnerių prašymus atsakingos institucijos išnagrinėja, apsversto, įvertina ir motyvuotai priima arba atmeta. Sprendimas priimamas vadovaujantis šių gairių 2.1 skyriuje pateiktais pagrindiniais atrankos principais ir kriterijais. Jei konkreti institucija, kuriai pateiktas prašymas, turi pasitvirtinusi detalesnius, labiau specifinius partnerių kriterijus – atrankos procese vadovaujamosi ir jais. Prašymus rekomenduojama apsvarstyti ir atsakymą su pagrindimu pateikti per 30 dienų.

Taip pat partneriai turi galimybę sudaryti atstovų grupę ir bendrais klausimais kreiptis į valdžios instituciją su prašymu susitikti ir aptarti visuomenei aktualius klausimus.

2.3 KOKIOS YRA PARTNERIŲ TEISĖS IR PAREIGOS?

Partnerių teisės ir pareigos turi būti aiškiai apibrėžtos ES struktūrinių fondų valdymą reglamentuojančiuose teisės aktuose ir gali būti detalizuotos atsakingų institucijų veiklos procedūrų vadovuose bei institucionalizuotų partnerystės formų darbo reglamentuose.

Partnerių teisės skiriasi priklausomai nuo ES struktūrinių fondų valdymo etapo ir institucionalizuotos partnerystės formos (gairių 2.4 skyriuje pristatant konkrečias institucionalizuotų partnerystės formų galimybes yra nurodytos ir partnerių dalyvavimo jose teisės). Bendrai, partneriams gali būti suteikiamos tokios pagrindinės teisės:

- teisės aktų nustatyta tvarka *teisė gauti* iš ES struktūrinius fondus administruojančių institucijų *informaciją*, kurios reikia jų efektyviam dalyvavimui ES struktūrinių fondų valdymo procese. Tačiau atkreiptinas dėmesys, kad partneriai negali gauti paraiškų ir projektų informacijos, kuri gali būti laikoma komercine paslaptimi¹⁶;
- *sprendimų priėmimo teisė*, kuri suteikiama Veiksmų programos planavimo ir stebėsenos etapuose (kai dalyvaujama Stebėsenos komiteto veikloje) ir, kiek tikslinga, kituose etapuose;
- *patariamojo balso teisė*, kuri suteikiama visuose Veiksmų programos valdymo etapuose;
- *iniciatyvos teisė*, t.y. teisė siūlyti į už Veiksmų programos įgyvendinimą atsakingoms institucijoms apsvarstyti partneriams aktualius Veiksmų programos valdymo klausimus. Ši teisė suteikiama visuose Veiksmų programos valdymo etapuose.

Pagrindinės **partnerių pareigos** yra šios:

- atstovauti daugumos vienijamų organizacijų interesus;
- dalyvauti institucionalizuotų partnerystės formų (komitetų, komisijų, darbo grupių, teminių tinklų), kurių nariais jie yra paskirti, posėdžiuose;
- pareikšti savo nuomonę ir teikti argumentuotus pasiūlymus ES struktūrinius fondus administruojančioms institucijoms dėl efektyvesnio ES struktūrinių fondų valdymo;
- būti nešališkais ir atsakingais;
- laikytis konfidencialumo įsipareigojimų;
- imtis kitų būtinų veiksmų, reikalingų veiksmingai partnerystei užtikrinti.

¹⁶ Tokia rizika ypač aktuali partneriams dalyvaujant projektų atrankos komitetų veikloje, todėl ES struktūrinius fondus administruojančios institucijos turi užtikrinti, kad partneriams nebus atskleista paraiškose pateikta informacija, kuri gali būti priskirtina komercinei paslaptčiai (pvz., produktų kainos, rinkodaros strategija, palūkanų normos ir pan.).

2.4 KADA IR KAIP ĮTRAUKTI PARTNERIUS ĮGYVENDINANT VEIKSMŲ PROGRAMĄ?

Partnerystė įgyvendinant Veiksmų programą vykdoma (1) per **institucionalizuotas partnerystės formas**, t.y. sudarant komitetus, komisijas, darbo grupes, teminius tinklus, arba (2) **ad hoc būdu**, dažniausiai pasitelkiant šias partnerystės formas: informacijos naudojimo, konsultavimo. Konkrečios formos pasirinkimas priklauso nuo ES struktūrinių fondų valdymo etapo, reguliacinių reikalavimų (pavyzdžiui, stebėsenos etape privaloma įsteigti nuolatinį Stebėsenos komitetą, kurio pilnateisiais nariais yra ir partneriai, todėl čia yra naudojama aktyvaus įsitraukimo partnerystės forma), partnerių specifikos (pavyzdžiui, su tam tikrais partneriais (socialiai atskirtomis grupėmis, tautinėmis mažumomis ir pan.) konsultuotis naudojant el. priemones – neefektyvu). Dėl konkrečios partnerystės institucionalizuotos formos (kurios išsamiau aptariamos 2.4.1 – 2.4.4 gairių skyriuose) inicijavimo sprendžia už ES struktūrinių fondų valdymą atsakingos institucijos, tačiau *ad hoc* konsultacijas (kurios gali būti vykdomos tiek raštu, tiek organizuojant susitikimus ir diskusijas) gali inicijuoti ir patys partneriai, kreipdamiesi į atsakingas institucijas dėl jiems aktualaus su Veiksmų programos įgyvendinimu susijusio klausimo.

Tam, kad partnerystė būtų efektyvi, **konsultacijos turi būti vykdomos laiku** (plačiau žr. 2.5.1 skyriuje), kiekvienas įsitraukęs dalyvis turi aiškiai žinoti, koks yra konkrečios partnerystės formos tikslas ir apimtis (t.y. **dėl kokių klausimų konsultuojamasi su partneriais**), kokios partnerių teisės ir pareigos, kokių rezultatų ir kada tikimasi iš partnerystės.

Kokia yra **partnerystės apimtis** priklauso nuo konkretaus Veiksmų programos įgyvendinimo etapo. Toliau atskirai aptariant kiekvieną etapą yra įvardijami pagrindiniai konsultavimosi klausimai, nors, žinoma, esant poreikiui gali būti konsultuojamasi ir dėl kitų svarbių Veiksmų programos įgyvendinimo klausimų. Be to, partnerystės apimtis taip pat skirsis priklausomai nuo partnerystės formos. Todėl konkreti partnerystės apimtis turi būti apibrėžta institucionalizuotų partnerystės formų (komitetų, komisijų ir pan.) darbo reglamentuose, nurodant veiklos tikslus ir uždavinius. Nenuolatinių partnerystės formų (pavyzdžiui, *ad hoc* konsultacijų ir renginių) atveju partnerystės apimtį institucijos nustato renginių kvietimuose, kuriuose turi būti aiškiai nurodytas renginio tikslas ir ko tikimasi iš partnerių dalyvavimo.

6 lentelė. Partnerystės mastas ir partneriai, atsižvelgiant į Veiksmų programos įgyvendinimo etapą

Veiksmų programos įgyvendinimo etapas	Partnerystės mastas	Partnerystės lygiai ir aktualūs partneriai
Programavimas	Turi būti užtikrinta itin plati partnerystė	Partnerystė aktyviai vykdoma visuose lygiuose, apima visų tipų esamus ir potencialius partnerius, vykdomos viešos konsultacijos su visuomene. Partnerystės rezultatai iš sektorinio ir teritorinio lygmens apibendrinami ir perduodami nacionaliniam lygmeniui.
Įgyvendinimas	Turi būti užtikrinta plati partnerystė	Partnerystė vykdoma visuose lygiuose, vykdomos viešos konsultacijos su visuomene. Ypač aktyvi partnerystė sektoriniame ir teritoriniame lygiuose. Aktualius partnerius apsprendžia konkreti intervencija ir (ar) svarstomas klausimas.
Stebėseną	Sąlyginai plati partnerystė	Partnerystė vykdoma nacionaliniu lygmeniu per Stebėsenos komitetą. Įtraukiami visų tipų partneriai, įskaitant ir Europos Komisiją.
Vertinimas	Siaura partnerystė	Partnerystė vystoma nacionaliniu lygmeniu. Pagrindiniai partneriai šiame etape yra mokslo įstaigos, su konkrečiu vertinimo objektu susiję partneriai (pavyzdžiui, jei atliekamas

Veiksmų programos įgyvendinimo etapas	Partnerystės mastas	Partnerystės lygiai ir aktualūs partneriai
		jaunimo nedarbo problemos vertinimas, aktualus partneris būtų LiJOT).

2.4.1 Veiksmų programos planavimas

Partnerių ir visuomenės įtraukimas į programavimo dokumentų rengimą yra viena iš sėkmingo ES struktūrinių fondų lėšų panaudojimo sąlygų. Remiantis Reglamento (ES) Nr. 1303/2013 pasiūlymu, 2014–2020 m. laikotarpiu partneriai turėjo būti įtraukti į partnerystės sutarčių¹⁷ ir veiksmų programų rengimą. Vadovaujantis Partnerystės elgesio kodekso II ir III skyriais, numatoma, kokius partnerius pasirinkti bei kaip juos įtraukti rengiant partnerystės sutartį bei veiksmų programą.

Partnerystės mastas. Planavimo etape turi būti užtikrinta itin plati partnerystė su partneriais. Partnerystė vykdoma visuose lygiuose: nacionaliniame, sektoriniame ir teritoriniame. Nacionaliniu lygiu vykdomos konsultacijos ir su visuomene¹⁸.

Visuomenė – tai vienas arba keli fiziniai ar juridiniai asmenys, jų asociacijos, organizacijos ar grupės.

Partnerystės apimtis. Šiame etape su partneriais konsultuojamasi dėl prioritetų, programavimo dokumentų projektų, ES struktūrinių fondų valdymo ir kontrolės modelio, lėšų paskirstymo tarp veiksmų programos prioritetų. Su visuomene šiame etape konsultuojamasi dėl investicinių prioritetų ir programos strateginio poveikio aplinkai vertinimo.

Partnerystės formos. Partnerystės principas įgyvendinimas pasitelkus tris pagrindinius būdus: (1) informacijos teikimą; (2) konsultavimą; (3) aktyvų įsitraukimą. Šiems tikslams naudojamos tiek institucionalizuotos partnerystės formos (komisijos, komitetai, darbo grupės), tiek *ad hoc* tipo (apvalaus stalo diskusija, konsultacijos raštu, apklausa). Visuomenės informavimui skirtos priemonės yra viešas aptarimas ir supažindinimas. Plačiau šios formos pristatomos 10 lentelėje.

7 lentelė. Institucionalizuotos partnerystės formos Veiksmų programos planavimo etape

Forma	Paaiškinimas	Partneriai ir jų teisės	Visuomenė
Komisija, komitetas, darbo grupė	Institucionalizuota partnerystės forma, sudaroma atsakingos institucijos (Lietuvos Respublikos Vyriausybės, ministerijos, regionų plėtros tarybos) sprendimu. Gali būti skirta bendriems klausimams spręsti (pvz., komisija paramos panaudojimo prioritetų nustatymui) arba konkrečioms	Tinkama visiems partnerių tipams. Partneriai turi sprendimo priėmimo teisę, iniciatyvos	Informacijos gavimo teisė

¹⁷ Partnerystės sutartis – valstybės narės kartu su partneriais laikantis daugiapakopio valdymo principo parengtas dokumentas, kuriame nustatyta tos valstybės narės ESI fondų paramos veiksmingo ir efektyvaus naudojimo strategija, prioritetai ir tvarka siekiant Sąjungos pažangaus, tvaraus ir integracinio augimo strategijos tikslų, ir kuri Komisija patvirtina po vertinimo ir dialogo su atitinkama valstybe nare. [Reglamento (ES) Nr. 1303/2013 2 straipsnio 20 apibrėžtis]

¹⁸ Visuomenės apibrėžimas paimtas iš 2006 m. rugsėjo 6 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 1367/2006 dėl Orhuso konvencijos dėl teisės gauti informaciją, visuomenės dalyvavimo priimančiam sprendimui ir teisės kreiptis į teismus aplinkosaugos klausimais nuostatų taikymo Bendrijos institucijoms ir organams.

Forma	Paaiškinimas	Partneriai ir jų teisės	Visuomenė
	(pvz. darbo grupė finansų inžinerijos priemonių taikymui).	teisę.	
Apvalaus stalo diskusija	Tai <i>ad hoc</i> tipo priemonė, skirta sužinoti partnerių nuomonę apie konkrečią (-ias) problemą (-as) arba siūlomus jos (jų) sprendimo būdus, geriau įvertinti planuojamos intervencijos tinkamumą, jos įgyvendinimo prielaidas, sąnaudas ir naudą, sudaryti galimybę partneriams pateikti pasiūlymus. Kviečiant į diskusiją, partneriams turi būti pateikiamas problemos ar jos sprendimo būdo (planuojamos intervencijos) aprašymo projektas ir kita susijusi medžiaga. Apibendrinimas išplatrinimas renginio dalyviams, paskelbiamas ES struktūrinių fondų interneto svetainėje www.esinvesticijos.lt .	Tinkama visiems partnerių tipams. Partneriai turi patariamąją ir iniciatyvos teises.	Informacijos gavimo teisė
Konsultacijos raštu (gali būti vykdoma ir elektroniniu būdu)	<i>Ad hoc</i> priemonė, kurios tikslas toks pats kaip ir apvalaus stalo diskusijų, t.y. sužinoti partnerių nuomonę apie konkrečią (-ias) problemą (-as) arba siūlomus jos (jų) sprendimo būdus. Partneriams turi būti pateikiamas problemos ar jos sprendimo būdo (planuojamos intervencijos) aprašymo projektas ir kita susijusi medžiaga. Nuomonės ir siūlymų pateikimui turi būti skirta ne mažiau kaip 10 darbo dienų. Institucijos turi apsvarstyti visus gautus atsakymus ir juos priimti arba atmesti.	Tinkama visiems partnerių tipams. Partneriai turi patariamąją ir iniciatyvos teises.	-
Apklausa	Tai <i>ad hoc</i> priemonė, skirta sužinoti konkrečios tikslinės grupės ar visuomenės poreikius. Remiantis apklausos rezultatais parengtos intervencijos gali geriau atspindėti tikslinių grupių poreikius.	-	Tinka įvairioms tikslinėms grupėms
Viešas aptarimas	Tai viešumą užtikrinanti procedūra, skirta planavimo dokumentų projektams, jų alternatyvoms bei pateiktiems pasiūlymams aptarti, strateginio pasekmių aplinkai vertinimo ataskaitoms pateikti. Apie viešų aptarimų organizavimą visuomenės informavimo priemonėse reikėtų paskelbti ne vėliau kaip prieš 10 darbo dienų iki jų pradžios, nurodant jų atlikimo vietą ir laiką. Po viešų aptarimų rekomenduojama numatyti tam tikrą laiką (pavyzdžiui, 10 darbo dienų), per kurį aptarimų dalyviai atsakingoms institucijoms gali pateikti savo siūlymus dėl planavimo dokumentų. Visus gautus siūlymus institucijos turi apsvarstyti ir juos priimti arba atmesti. Informacija apie gautus siūlymus ir priimtus sprendimus	Tinka visiems partnerių tipams. Partneriai turi patariamąją ir iniciatyvos teises.	Tinka įvairioms tikslinėms grupėms. Visuomenė turi patariamąją teisę – gali teikti siūlymus.

Forma	Paaiškinimas	Partneriai ir jų teisės	Visuomenė
	skelbiama ES struktūrinių fondų interneto svetainėje www.esinvesticijos.lt .		
Supažindinimas	Tai viešumą užtikrinanti procedūra, kurios metu visuomenei sudaromos galimybės įgyti žinių apie planuojamus ES struktūrinių fondų prioritetus. Ši procedūra gali būti vykdoma per įvairias viešinimo priemones: TV, radiją, spaudą, internetą.	-	Informacijos gavimo teisė

Geroji praktika.

Siekdama sustiprinti partnerystės principo taikymą, Finansų ministerija, rengdama Veiksmų programą, ėmėsi naujų iniciatyvų partnerystei skatinti:

1. 2010 metais Partnerystės sutarties ir Veiksmų programos projektams parengti buvo sudaryta 2014–2020 metų ES struktūrinės paramos komisija, į kurią įtraukti partnerių atstovai.

2. 2012 metais parengtos Partnerystės principo taikymo ES struktūrinės paramos procese gairės, kuriose detalai paaiškinama, kaip numatomi partneriai gali dalyvauti visuose ES struktūrinių fondų valdymo etapuose.

3. Veiksmų programos planavimo etape buvo organizuojami vieši aptarimai, kuriuose dalyvavo partneriai. Visa partneriams aktuali informacija buvo skelbiama viešai ES struktūrinių fondų interneto svetainėse www.esparama.lt, www.esinvesticijos.lt.

4. 2012 m. kovo – gegužės mėn. buvo organizuotos 9 teminės apvaliųjų stalų diskusijos, į kurias buvo įtrauktas platus partnerių ratas: atitinkamų ministerijų valstybės tarnautojai, kitų suinteresuotų institucijų atstovai, partneriai, ekspertai, akademinės visuomenės atstovai. Kiekvienoje diskusijoje dalyvavo apie 30 dalyvių. Diskusijų tikslas – galimų investicinių integralių prioritetų, finansuotinių ES struktūrinių fondų lėšomis nustatymas, siekiant apjungti sektorinius prioritetus ir atspindinti jų tarpusavio sąsajas ir galimas sinergijas, aktualių horizontalių prioritetų išryškėjimas bei konkrečių pavyzdinių iniciatyvų/priemonių kiekviename sektoriuje nustatymas. Ši užduotis buvo lygiagreti ministerijų atliekamiems darbams jų darbo grupėse dėl teminių prioritetų išgryninimo.

2.4.2 Veiksmų programos įgyvendinimas

Įtraukti partnerius į ES struktūrinių fondų įgyvendinimą (pavyzdžiui, į projektų atrankos kriterijų nustatymą, PFSA derinimą, projektų rengimo priežiūros komitetą ir projektų atranką,) gali būti naudinga, nes partneriai gali suteikti naudingų praktinių žinių ir padėti atsakingoms institucijoms geriau suprasti, ar jų planuojami projektų atrankos kriterijai bei finansavimo sąlygos padės atrinkti geriausiai priemonės tikslus atitinkančius projektus. Partnerių įtraukimas į projektų rengimo priežiūros komitetą užtikrina geresnę projektų rengimo ir įgyvendinimo kokybę. Be to, partnerių žinios gali būti naudingos sprendžiant priemonės įgyvendinimo problemas ir svarstant kitus praktinius įgyvendinimo klausimus.

Partnerystės mastas. Veiksmų programos įgyvendinimo etape partnerystė vystoma visuose lygiuose, tačiau per projektų atrankos procesą yra aktyvesnė sektoriniame ir teritoriniame lygiuose.

Partnerystės apimtis. Šiame etape su partneriais gali būti konsultuojamasi dėl projektų atrankos, Veiksmų programos įgyvendinimo problemų sprendimo, ES struktūrinių fondų valdymo ir kontrolės sistemos bei projektų finansavimo ir administravimo procedūrų tobulinimo.

Partnerystės formos. Šiame etape dažniausiai taikomos bendradarbiavimo su partneriais institucionalizuotos formos yra: Stebėsenos komitetas, projektų atrankos komitetai, veiksmų programos valdymo komitetas, projektų priežiūros komitetai, tinklai.

8 lentelė. Partnerystės formos Veiksmų programos įgyvendinimo etape

Forma	Paaškinimas	Partneriai ir jų teisės
Stebėsenos komitetas	Stebėsenos komitetas – Lietuvos Respublikos Vyriausybės sudarytas komitetas, atsakingas už veiksmų programos įgyvendinimo priežiūrą ir kokybę. Su programų įgyvendinimu susijusios šios pagrindinės Reglamento Nr. 1303/2013 49 straipsnyje nustatytos Stebėsenos komiteto funkcijos: Stebėsenos komitetas nagrinėja visus klausimus, turinčius poveikį programos įgyvendinimui, įskaitant veiklos rezultatų išvadas; su Stebėsenos komitetu konsultuojamasi ir jei šis komitetas mano, kad tai tinkama, jis pateikia nuomonę dėl bet kokių vadovaujančiosios institucijos siūlomų programos pakeitimų; Stebėsenos komitetas gali vadovaujančiajai institucijai teikti pastabas dėl programos įgyvendinimo ir vertinimo, taip pat dėl veiksmų, susijusių su paramos gavėjų administracinės naštos mažinimu. Stebėsenos komitetas vykdo veiksmų, kurių imtasi atsižvelgiant į jo pastabas, stebėseną. Išsamiau Stebėsenos komitetas kaip konkreti partnerystės forma yra pristatytas 2.4.3 skyriuje.	Tinkama visiems parterių tipams. Partneriai turi sprendimo priėmimo teisę, išskyrus Europos Komisijos ir Europos investicijų banko atstovus, kurie dalyvauja kaip patarėjai. Visi partneriai turi iniciatyvos teisę.
Projektų atrankos komitetas	Tai institucionalizuota partnerystės forma, kuri steigiama konkurso būdu atrinkamų projektų atrankai atlikti. Komitetą sudaro ministerija ir (ar) kita valstybės institucija, atsakinga už konkrečios priemonės administravimą. Partnerių įtraukimas į projektų atrankos procesą turi būti reglamentuotas projektų atrankos tvarkos apraše.	Tinkama visiems parterių tipams. Partneriai įtraukiami stebėtojų teisėmis.
Veiksmų programos valdymo komitetas	Atsakomybės ir funkcijų taisyklėse ¹⁹ nurodoma, kad partneriai nėra įtraukti į Veiksmų programos valdymo komiteto sudėtį, tačiau yra numatyta nuostata, kad stebėtojų teisėmis gali būti kviečiamos audito institucijos, partneriai, metodinės pagalbos centrų atstovai ir kiti suinteresuoti asmenys.	Tinkama visiems parterių tipams. Partneriai įtraukiami stebėtojų teisėmis.
Projektų priežiūros komitetas	Valstybės ir regionų projektų sąrašuose numatytų paraiškų rengimo priežiūrai užtikrinti atsakinga ministerija ir (ar) kita valstybės institucija arba regiono plėtros taryba gali įpareigoti pareiškėją sudaryti priežiūros komitetą, į kurį būtų pakviesti atsakingos ministerijos ir (ar) kitos valstybės	Tinkama visiems parterių tipams. Partneriai turi patariamąją ir iniciatyvos teises.

¹⁹ 2014 m. birželio 4 d. LR Vyriausybės nutarimas Nr. 528 „Dėl atsakomybės ir funkcijų paskirstymo tarp institucijų, įgyvendinant 2014–2020 metų ES struktūrinių fondų investicijų veiksmų programą“ (<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/35957860f54a11e39cfacd978b6fd9bb/VJUizUeJsi>)

Forma	Paiškinimas	Partneriai ir jų teisės
	institucijos arba atitinkamos regiono plėtros tarybos atstovai, ekonominiai ir socialiniai partneriai, NVO atstovai, ekspertai.	
Tinklas	Tinklas – tai organizacinė struktūra, vienijanti tam tikrą bendrus interesus turinčių narių grupę.	Į tinklus dažniausiai jungiasi ir tinklaveiką vysto socialiniai partneriai, NVO, taip pat kaimo plėtros politikoje dalyvaujantys veikėjai. Tinklo narių teisės apibrėžiamos tinklo nuostatuose, įprastai visi nariai turi sprendimo priėmimo teisę, taip pat iniciatyvos teisę
Konsultacijos (gali būti vykdomos el. būdu).	Tai <i>ad hoc</i> partnerystės forma, taikoma siekiant sužinoti partnerių poziciją dėl konkrečių programos įgyvendinimo klausimų. Šią priemonę ypač tinka naudoti konsultuojantis dėl PFSA projektų. Nuomonės ir siūlymų pateikimui turi būti skirta ne mažiau kaip 10 darbo dienų. Institucijos turi apsvarstyti visus gautus atsakymus ir juos priimti arba atmesti.	Tinkama visiems partnerių tipams. Partneriai turi patariamąją ir iniciatyvos teises.

Geroji praktika. Patvirtinus Veiksmų programą, buvo siekiama užtikrinti bendradarbiavimą su partneriais:

1. Partneriai įtraukiami į darbo grupes konkrečioms Veiksmų programos planuojamoms priemonėms aptarti, organizuojami susitikimai ir viešos diskusijos, kuriuose aptariamos ministerijų planuojamos Veiksmų programos priemonės.

2. Partneriai kviečiami dalyvauti Finansų ministerijos organizuojamų teminių darbo grupių veikloje. Pavyzdžiui, Horizontaliųjų principų darbo grupės, sudarytos finansų ministro 2014 m. sausio 21 d. įsakymu Nr. 1K-014, veikloje dalyvauja 7 NVO atstovai. Pateikę motyvuotus prašymus jie taip pat galėtų būti įtraukti į Vertinimo koordinavimo grupę, vertinimo projektų priežiūros, Informavimo ir koordinavimo grupę ir kitų grupių veiklą ir taip prisidėti prie efektyvesnio 2014–2020 metų ES struktūrinių fondų panaudojimo.

Formuojant Veiksmų programos priemones Ūkio ministerija aktyviai diskutuoja su ekonominiais ir socialiniais partneriais neformaliose darbo grupėse, taip pat organizuoja viešus aptarimus, t.y. interneto svetainėje viešai paskelbiami tam tikri dokumentai, kuriuos partneriai turi galimybę vieno mėnesio laikotarpyje komentuoti, vėliau Ūkio ministerija komentarus apdoroja ir klausimų-atsakymų pavidalu patalpina savo interneto svetainėje ir ekonominiai ir socialiniai partneriai mato, kokios pastabos buvo pateiktos, kas pateikė pastabas ir kodėl Ūkio ministerija į pateiktas pastabas (ne) atsižvelgė.

2.4.3 Veiksmų programos stebėseną

ES reglamentuose aiškiai apibrėžta, kaip įgyvendinant Veiksmų programą į stebėsenos procesą turi būti įtraukti partneriai – nurodoma, kad jie dalyvauja programų stebėsenos komitetuose.

Partnerystės mastas. Partnerystė vykdoma nacionaliniu lygmeniu per Stebėsenos komitetą. Įtraukiami visų tipų partneriai, įskaitant ir Europos Komisiją.

Partnerystės apimtis. Stebėsenos etape su partneriais konsultuojamasi dėl Veiksmų programos pažangos, lėšų perskirstymo tarp prioritetų, veiksmų programos įgyvendinimo metinių ir galutinės ataskaitos tvirtinimo.

Partnerystės forma. Šiame etape partnerystės principas įgyvendinamas per Stebėsenos komitetą, partneriai taip pat gali būti įtraukiami į projektų įgyvendinimo priežiūros komitetus. Viešai skelbiant Stebėsenos komiteto posėdžių protokolus ir medžiagą, su komiteto veikla ir priimtais sprendimais gali susipažinti ir plačioji visuomenė.

9 lentelė. Institucionalizuotos partnerystės formos ES struktūrinių fondų stebėsenos etape

Forma	Paaiškinimas	Partneriai ir jų teisės	Visuomenė
Stebėsenos komitetas	Stebėsenos komitetas yra tarpžinybinė institucija, sudaryta vadovaujantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2014 m. rugsėjo 17 d. nutarimu Nr. 954 ²⁰ . Personalinė komiteto sudėtis patvirtinta Finansų ministro 2014 m. spalio 16 d. įsakymu Nr. 1K-323 ²¹ . Numatyta, kad Stebėsenos komitete turi būti ne daugiau kaip 60 narių, iš kurių ne mažiau kaip trečdalis – partnerių atstovai. Taip pat įvardinta, kokias institucijas ir organizacijas atstovaujantys partneriai yra kviečiami prisijungti prie komiteto veiklos. Komiteto posėdžių nutarimai skelbiami ES struktūrinių fondų interneto svetainėje www.esinvesticijos.lt . ²²	Tinkama visiems parterijų tipams. Partneriai turi sprendimo teisę, išskyrus Europos Komisijos ir Europos investicijų banko atstovus, kurie dalyvauja kaip patarėjai. Visi partneriai turi iniciatyvos teisę.	Informacijos gavimo teisė – su komiteto posėdžių nutarimais galima susipažinti ES struktūrinių fondų interneto svetainėje
Projektų priežiūros komitetas	Projektų, ypač didelių, įgyvendinimo priežiūrai užtikrinti gali būti sudaromi komitetai, kurių nariais gali būti kviečiami ir partneriai.	Tinkama visiems parterijų tipams. Partneriai turi patariamąją ir iniciatyvos teises.	-

Geroji praktika. Europos Komisija įvardija Stebėsenos komitetą kaip vieną svarbiausių partnerystės principo taikymo įrodymų. Lietuvoje Stebėsenos komiteto veikloje aktyviai dalyvauja partneriai, kurie daro įtaką siūlomiems sprendimams. Stebėsenos komitete iš 55 balsavimo teisę turinčių narių daugiau kaip pusę sudaro partneriai. Stebėsenos komiteto nariai gali teikti siūlymus dėl aktualių klausimų įtraukimo į Stebėsenos komiteto posėdžio darbotvarkės projektą ir svarstymo Stebėsenos komiteto posėdyje, taip pat siūlyti steigti darbo grupes, kad būtų užtikrintas tinkamas Stebėsenos komiteto funkcijų atlikimas. Stebėsenos komiteto sudėtis ir posėdžių protokolai yra viešai skelbiami ES struktūrinių fondų interneto svetainėje www.esinvesticijos.lt.

²⁰ 2014 m. rugsėjo 17 d. LR Vyriausybės nutarimas Nr. 954 „Dėl 2014–2020 metų Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos stebėsenos komiteto sudarymo“, (<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/938b39d03f0c11e498a79e861091cd92>)

²¹ 2014 m. spalio 16 d. Lietuvos Respublikos finansų ministro įsakymas Nr. 1K-323 „Dėl 2014–2020 metų Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos stebėsenos komiteto personalinės sudėties“, (<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/ab26fe3055d211e4b3a0e0257391d42c/gYYljgsxWz>)

²² Stebėsenos komiteto darbo reglamentas. Skelbiamas:

<https://esinvesticijos.lt/lt/dokumentai/2014-2020-metu-europos-sajungos-fondu-investiciju-veiksmu-programos-stebesenos-komiteto-darbo-reglamentas-1-pakeitimas>

2.4.4 Veiksmų programos vertinimas

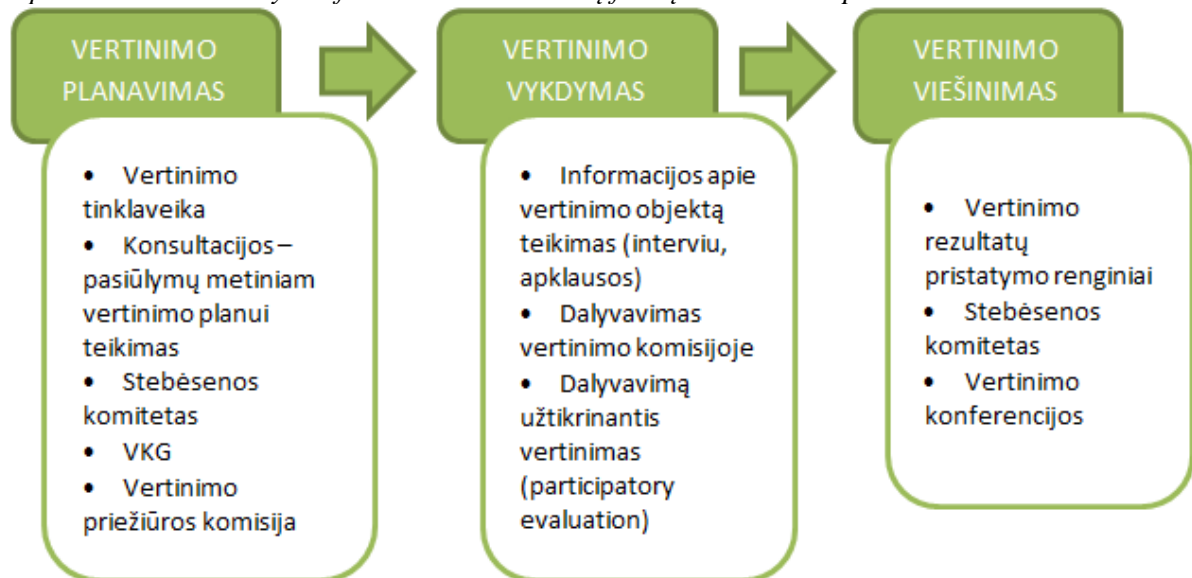
Partnerių įtraukimas į ES struktūrinių fondų vertinimo²³ rengimo, įgyvendinimo ir su jais susijusios pažangos stebėjimo procesą yra svarbus siekiant užtikrinti nešališkumą ir visiems ES struktūrinių fondų valdymo proceso dalyviams suteikti galimybę iš jo pasimokyti. 2014–2020 m. ES struktūrinių fondų panaudojimo vertinimo plane²⁴ numatyta, kad partneriai įtraukiami į visą vertinimo procesą. Vertinimo planas ir jo įgyvendinimas aptariamas per Stebėsenos komiteto posėdžius dalyvaujant partneriams. Partneriai gauna visų vertinimų ataskaitas ir informaciją apie rekomendacijų įgyvendinimą. Partneriai įtraukiami į konkrečių vertinimų įgyvendinimą, ypač vertinimų planavimo, duomenų rinkimo ir rezultatų svarstymo etapuose.

Partnerystės mastas. ES struktūrinių fondų vertinimo etape partnerystė vystoma nacionaliniu lygmeniu. Ministerijų, užsakančių vertinimus pagrindiniai partneriai yra mokslo įstaigos ir su konkretaus vertinimo objektu susiję partneriai.

Partnerystės apimtis. ES struktūrinių fondų vertinimo etape su partneriais konsultuojamasi rengiant metinius ES struktūrinių fondų lėšų panaudojimo vertinimo planus, kurie teikiami Stebėsenos komitetui.

Partnerystės formos. ES struktūrinių fondų vertinimo etape galima taikyti įvairias partnerių įtraukimo į procesą formas. 2 paveiksle nurodoma, kokios formos gali būti taikomos planuojant, vykdant ir viešinant vertinimą, o 13 lentelėje plačiau pristatoma kiekviena jų.

2 paveikslėlis. Partnerystės formos ES struktūrinių fondų vertinimo etape

10 lentelė. Institucionalizuotos partnerystės formos ES struktūrinių fondų vertinimo etape

Forma	Paaiškinimas	Partneriai ir jų teisės	Visuomenė
Stebėsenos	Ši partnerystės forma išsamiai	Tinkama visiems	Informacijos gavimo

²³ *ESI fondų vertinimas* – tai ES struktūrinių fondų lėšomis finansuojamos programos ar jos dalies (prioriteto, priemonės, projekto ar tam tikro aspekto) vertės analizė, skirta tobulinti paramos panaudojimą ar atsiskaityti už ją. Nacionalines institucijas nuolat atlikti vertinimus, analizuoti paramos panaudojimo kokybę ir poveikį įpareigoja ES reglamentai.

²⁴ Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšų panaudojimo vertinimo planas, (<http://www.esinvesticijos.lt/lt/dokumentai/europos-sajungos-strukturiniu-fondu-lesu-panaudojimo-vertinimo-planas>)

Forma	Paiškinimas	Partneriai ir jų teisės	Visuomenė
komitetas	pristatyta 2.4.3 skyriuje. Stebėsenos komitetas į vertinimo procesą yra įtraukiamas per metinių ES struktūrinių fondų lėšų panaudojimo vertinimo planų svarstymą ir supažindinimą su vertinimo rezultatais.	partnerių tipams. Partneriai turi sprendimo priėmimo teisę, išskyrus Europos Komisijos ir Europos investicijų banko atstovus, kurie dalyvauja kaip patarėjai. Visi partneriai turi iniciatyvos teisę.	teisė – su Stebėsenos komiteto posėdžių nutarimais galima susipažinti ES struktūrinių fondų interneto svetainėje www.esinvesticijos.lt
Vertinimo koordinavimo grupė	Siekiant užtikrinti partnerystės principo laikymąsi, vertinimo veiklai koordinuoti Lietuvoje yra sudaryta ²⁵ tarpinstitucinė vertinimo koordinavimo grupė. Joje yra aptariami metiniai vertinimo planai, analizuojama metinių vertinimo planų įgyvendinimo eiga, prireikus svarstoma ES struktūrinių fondų vertinimo projektų techninės užduotys ir rezultatai.	Vadovaujantis Finansų ministro įsakymu dėl Vertinimo koordinavimo grupės sudarymo, prireikus į Vertinimo koordinavimo grupės posėdžius gali būti kviečiami ekspertai, partneriai.	-
Vertinimo priežiūros komisija	Vertinimo techninei specifikacijai parengti, vertinimo kokybei prižiūrėti, vertinimo rekomendacijų įgyvendinimo stebėsenai gali būti sudaroma tarpinstitucinė konkretaus vertinimo priežiūros komisija. Esant poreikiui į komisiją gali būti kviečiami partneriai ir ekspertai.	Tinka visiems partnerių tipams. Partneriai gali turėti arba sprendimo, arba patarimojo balso teisę.	-
Tinklas	Tinklas – tai organizacinė struktūra, vienijanti tam tikrą bendrus interesus turinčią narių grupę. Vertinimo srityje tinklaveika įprastai yra plėtojama per vertintojų bendruomenes, kurių tikslas ugdyti vertinimo kultūrą, diegti vertinimo profesinius ir etikos standartus. Lietuvoje vertinimo tinkloveiką tarp vertinimo užsakovų, paslaugų teikėjų, akademinės bendruomenės ir ekspertų skatina Finansų ministerija per vertinimo klausimams skirtus renginius, ypač konferencijas.	Tinka visiems partnerių tipams.	-

²⁵ Lietuvos Respublikos finansų ministro 2007 m. lapkričio 26 d. įsakymas Nr. 1K-344 „Dėl vertinimo koordinavimo grupės sudarymo“, (<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.7A073655A4A5/fkmpQhSIYU>)

Forma	Paiškinimas	Partneriai ir jų teisės	Visuomenė
Konsultacijos (gali būti vykdomos el. būdu).	Tai <i>ad hoc</i> partnerystės forma, kuria ES struktūrinių fondų vertinimo procese siekiama surinkti partnerių pasiūlymus dėl aktualių vertinimo temų. Visi gauti pasiūlymai turi būti apsvarstyti (pavyzdžiui, Vertinimo koordinavimo grupėje).	Tinka visiems partnerių tipams. Partneriai turi patarimojo balso ir iniciatyvos teises.	Konsultacijas vykdančios per ES struktūrinių fondų tinklalapį, pasiūlymus gali teikti įvairios visuomenės grupės, mokslo įstaigos
Interviu ir apklausa	Tai <i>ad hoc</i> priemonės, skirtos sužinoti partnerių ar konkrečios tikslinės grupės nuomonę apie vertinamą intervenciją ar objektą. Šią priemonę taiko vertinimo paslaugų teikėjai, vykdydami vertinimo veiklas. Tam tikri reikalavimai dėl šios priemonės taikymo (pavyzdžiui, ekonominių ir socialinių partnerių nuomonės apie konkrečią intervenciją surinkimo) gali būti nustatyti vertinimo užsakovo parengtoje techninėje specifikacijoje.	Tinka įvairiems partnerių tipams. Partneriai padeda geriau suprasti, kaip veikia konkreiti intervencija.	Tinka įvairioms tikslinėms grupėms
Dalyvavimu grįstas vertinimas	<i>Dalyvavimu grįstas vertinimas</i> – tai toks vertinimas, į kurio procesą (planavimą ir (ar) įgyvendinimą) yra aktyviai įtraukiamos įvairios suinteresuotos pusės (ne tik institucijos, bet ir partneriai, paramos gavėjai). Pavyzdžiui, 2011 m. Lietuvoje vykdančios <i>Lietuvos mokslo ir verslo sričių bendradarbiavimo efektyvumo bei finansavimo galimybių koordinavimo vertinimą</i> paslaugas jungtinės veiklos pagrindu teikė ekonominis partneris – asociacija “Žinių ekonomikos forumas”.	Tinka įvairiems partnerių tipams. Partneriai padeda geriau suprasti, kaip veikia konkreiti intervencija.	-
Supažindinimas	Informacija apie vertinimo rezultatus partneriams gali būti pateikiama per viešinio renginius (vertinimo rezultatų pristatymo renginį, seminarą, konferenciją, skirtą vertinimo klausimams arba susijusią su Veiksmų programos įgyvendinimo ar tam tikros politikos planavimo ar įgyvendinimo klausimais). Vertinimo ataskaitos skelbiamos centralizuotai ES struktūrinių fondų interneto svetainėje (www.esinvesticijos.lt).	Tinka įvairiems partnerių tipams.	Visuomenė su vertinimo rezultatais gali susipažinti ESI fondų interneto svetainėje, kurioje skelbiamos visos vertinimo ataskaitos ir jų santraukos.

Geroji praktika. Vertinimo koordinavimo grupės posėdžiuose tarpinės institucijos, pasitelkdamos į pagalbą partnerius pristato atliekamų ES struktūrinių fondų vertinimų rezultatus ir juos aptaria, teikia pastabas dėl vertinimų ataskaitų. Taip pat siekiant kokybiškai įvertinti ES struktūrinių fondų investicijas, inicijuojamos tarptautinės vertinimo konferencijos, kuriose pranešimus skaito tarptautinių organizacijų atstovai, aktyviai dalyvauja Lietuvos mokslo bendruomenės nariai bei kiti partneriai.

2.5 KAIP ATSAKINGOS INSTITUCIJOS GALI SUSTIPRINTI PARTNERYSTĘ?

Partnerystė gali būti stiprinama įvairiais būdais. Pirmiausiai, partneriai yra labiau motyvuoti dalyvauti tose partnerystės formose, kuriose jiems suteikiama reali sprendimų priėmimo teisė, yra nustatyti aiškūs ir pakankami konsultavimosi su partneriais terminai, užtikrinamas grįžtamasis ryšys. Antra, veiksmingai partnerystei būtini tam tikri partnerių gebėjimai, žinios ir ištekliai, todėl atsakingos institucijos techninės paramos lėšomis gali įgyvendinti įvairias partnerių gebėjimų stiprinimo iniciatyvas. Trečia, nuolatinis partnerystės principo vertinimas padėtų užtikrinti tiek institucijų, tiek partnerių mokymąsi, tobulintų bendradarbiavimo procesą. Galiausiai, partnerystės rezultatų viešumas būtų paskata tiek aktyvesniam partnerių dalyvavimui, tiek didesnei atsakomybei.

2.5.1 Partnerystės terminai ir grįžtamasis ryšys

Siekiant užtikrinti partnerystės principo veiksmingumą turi būti nustatyti aiškūs ir pakankami konsultavimosi su partneriais ir rezultatų pateikimo terminai. Tam, kad partneriai galėtų planuoti ir tinkamai pasiruošti dalyvauti įvairiose partnerystės įgyvendinimo formose, ES struktūrinių fondų lėšas administruojančios institucijos turi rengti ir skelbti metinį ar pusmečio konsultacijų, viešinimo ir kitų partnerystės principui įgyvendinti skirtų renginių planą bei metines apžvalgas. Plane turėtų būti įtrauktos svarbiausios planuojamos konsultacijos ir renginiai, kuriuos ketina organizuoti vadovaujančioji ir tarpinės institucijos, o metinėse apžvalgose nurodyti įvykę posėdžiai ar kita partnerystės veikla. Plane turi būti nurodoma institucionalizuota partnerystės forma (pvz., Stebėsenos komitetas), konsultacijų ar renginio tikslas, planuojamas laikas (pvz., Stebėsenos komiteto posėdžių tvarkaraštis). Šis planas turėtų būti skelbiamas ES struktūrinių fondų interneto svetainėje www.esvesticijos.lt. Rekomenduojama apie planuojamą posėdį ar renginį partneriams pranešti ne vėliau kaip prieš 10 darbo dienų. Be to, po renginių partneriai turi būti informuojami apie tai, kaip atsižvelgta į jų pasiūlymus, paaiškinant, kodėl su tam tikromis pastabomis buvo sutikta arba kodėl jos atmestos.

2.5.2 Partnerių gebėjimų stiprinimas

Partnerystės principo įgyvendinimas – tai visų partnerių, ypač turinčių ribotus išteklius, įgalinimas. Kai kuriems suinteresuotiesiems partneriams sunku dirbti partnerystės principais dėl jų nepakankamų žinių ar resursų aktyviai veikti. Tai ypač būdinga mažesniems partneriams, kurie turi apmokyti savo darbuotojus, ir organizacijoms, kurios dirba ties sritimis, kurios nėra tarp svarbiausių politinės darbotvarkės klausimų. Taigi nuolatinis gebėjimų stiprinimas yra būtinas partneriams. Atsižvelgiant į tai, Europos Komisija rekomenduoja valstybėms narėms ir vadovaujančiosioms institucijoms naudoti techninės paramos lėšas stiprinti partnerių (ypač savivaldos institucijų, NVO) gebėjimus tam, jog jie galėtų visapusiškai dalyvauti ES struktūrinių fondų valdymo procese. Ši parama galėtų būti skirta specialioms seminaroms, mokymams, organizacijų tinklams kurti ir koordinuoti, išlaidoms, susijusioms su dalyvavimu programų įgyvendinime ir priežiūroje, padengti.

Skatinant partnerystės vystymąsi gali būti organizuojami bendri privataus ir viešojo sektoriaus partnerių mokymai. Taip pat reikėtų didinti individualių partnerių žinias apie patikimą finansinį valdymą. Siekiant sustiprinti partnerių gebėjimus ir kuo tiksliau atspindėti jų poreikius organizuojant mokymus, ministerijos bendradarbiaudamos su partneriais ES struktūrinių fondų valdymo procese, turėtų identifikuoti partnerių mokymo poreikius ir apie juos informuoti Finansų ministeriją. Viena iš Veiksmų programos 11 prioriteto „Techninė parama veiksmų programai administruoti“ įgyvendinimo veiklų yra numatytas partnerių įtraukimas į paramos administravimo procesus ir gebėjimų ugdymas. Veiksmų programoje numatoma, kad 2014–2020 m. programavimo laikotarpiu partneriai bus aktyviai įtraukti į ES struktūrinių fondų programavimo, įgyvendinimo, stebėsenos ir kitus Veiksmų programos įgyvendinimo etapus. Stiprinant partnerių administracinius gebėjimus, jiems bus sudarytos sąlygos dalyvauti vadovaujančiosios organizacijos organizuojamuose mokymuose, taip pat bus sudaryta galimybė organizuoti susirinkimus ir posėdžius, kurie prisidėtų prie geresnio Veiksmų programos įgyvendinimo. Minėtos veiklos bus apmokamos techninės paramos lėšomis.

Pavyzdyje Nr. 1 pateikiami keli atvejai, kaip kitose ES valstybėse narėse techninės paramos lėšos yra naudojamos partnerių gebėjimams stiprinti.

1 pavyzdys. Techninės paramos lėšų naudojimo partnerių gebėjimams stiprinti pavyzdžiai

Pagal 2007–2013 m. **Šiaurės Vakarų Anglijai** skirtą veiksmų programą Liverpulyje buvo sukurta ERPF techninė grupė, kuriai padeda du vietos darbuotojai, pasamdyti naudojant techninei paramai skirtas lėšas, ir vadovaujančioji institucija, kuri apie veiksmų programą teikia administracinę informaciją (išlaidas, rezultatus ir pan.). Šie darbuotojai techninės grupės posėdžiuose dalyvauja patarėjų teisėmis.

Lenkijoje 2010 m. birželio mėn. buvo įsteigtas Nacionalinis teminis partnerystės tinklas, skirtas padėti stebėsenos komitetų nariams veiksmingiau atlikti užduotis ir pašalinti struktūrinių fondų įgyvendinimo problemas. Tinklą globoja Lenkijos regionų vystymosi ministerija. Tinklo sąnaudos dengiamos iš 2007–2013 m. veiksmų programų techninės paramos. Kasmet tinklo nariai organizuoja nacionalinę konferenciją ir regioninius susitikimus. Taip pat jie atlieka analizes, dalijasi iš teminių tyrimų gautomis žiniomis, stebėsenos komitetui rengia gerosios partnerystės patirties konkursą ir organizuoja šviečiamąją veiklą. Jo nariai per Regionų vystymosi ministerijos tvarkomą žinių duomenų bazę horizontaliuoju lygmeniu keičiasi informacija.

Šaltinis: Europos struktūrinių ir investicinių fondų Europos partnerystės elgesio kodeksas. Europos Komisija. 2014.

(<http://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0ahUKEwiYipqKsZXLAhWIPZoKHXblAFcQFggdMAA&url=http%3A%2F%2Fec.europa.eu%2Fesf%2FblobServlet%3FdocId%3D443%26langId%3Dlt&usq=AFQjCNF3u1X7jFM6eiF7BsoubgPO7qL9qg&sig2=luOGRgi-bPBCGsg8f-r3aw>)

2.5.3 Partnerystės efektyvumo vertinimas

Partnerystės principo įgyvendinimo vertinimas skirtas nuolatiniam proceso tobulinimui užtikrinti. Reglamente (ES) Nr. 1303/2013 numatyta privalomai pateikti partnerystės principo taikymo įvertinimą metinėse ir pažangos ERPF, Sanglaudos fondo ir ESF programų įgyvendinimo ataskaitose 2017 m. ir 2019 m. Kita vertus, šio principo veiksmingumo analizę tikslinga atlikti kasmet ir kartą metuose aptarti Stebėsenos komiteto posėdyje. Metinę principo taikymo analizę galėtų atlikti vadovaujančios institucijos tarnautojas, atsakingas už partnerystės principo įgyvendinimą. Atliekant analizę turėtų būti konsultuojamasi su tarpinėmis institucijomis ir partnerių atstovais.

Geroji praktika. Už partnerystės principo įgyvendinimą atsakingas Finansų ministerijos darbuotojas atliko 2015 metų partnerystės principo įgyvendinimo apžvalgą²⁶, kurią galima rasti ES struktūrinių fondų interneto svetainėje. Siekiant nustatyti partnerystės principo taikymo tinkamumą, efektyvumą ir naudą, panaudojant ES struktūrinių fondų lėšas 2014–2020 m. laikotarpiu, Finansų ministerija inicijavo partnerystės principo įgyvendinimo vertinimą, kuris turėtų būti atliktas 2017 m.

2.5.4 Partnerystės rezultatų viešumas

Informacija apie konsultavimosi su partneriais rezultatus ir procese dalyvavusius asmenis turi būti skelbiama viešai ES struktūrinius fondus administruojančių institucijų interneto svetainėse.

²⁶ <http://www.esinvesticijos.lt/lt/dokumentai/2015-metu-partnerystes-principo-igyvendinimo-apzvalga>

1 PRIEDAS. PARTNERYSTĖS STANDARTAS

Partnerystės sąvoka

Partnerystė – tai kompetentingų regioninių, vietos, miestų ir kitų valdžios institucijų, ekonominių ir socialinių partnerių bei įstaigų, atstovaujančių pilietinei visuomenei, įskaitant aplinkosaugos partnerius, nevyriausybinės organizacijas, ir įstaigas, atsakingas už moterų ir vyrų lygybės ir nediskriminavimo skatinimą, įtraukimas į Veiksmų programos įgyvendinimą.

Partnerystės principai

Partnerystė įgyvendinant Veiksmų programą grindžiama šiais principais:

- *Atvirumo* – įgyvendinant Veiksmų programą gali dalyvauti partneriai, atstovaujantys nacionaliniams, regioniniams, sektoriniams ar tam tikros visuomenės grupės interesams;
- *Įtraukimo* – partneriai įtraukiami į visus Veiksmų programos įgyvendinimo etapus: planavimo, įgyvendinimo, stebėsenos ir vertinimo;
- *Skaidrumo* – partneriams pateikiama visa informacija, kuri jiems reikalinga efektyviam dalyvavimui įgyvendinant Veiksmų programą;
- *Efektyvumo* – partneriai į Veiksmų programos įgyvendinimą įtraukiami savo kompetencijos srityse, laiku, jiems tinkamomis formomis ir dėl esminių kausimų;
- *Tarpusavio atsakomybės* – partnerystė grindžiama abipusiu pasitikėjimu ir įsipareigojimu siekti maksimaliai efektyvaus ES struktūrinių fondų panaudojimo, visų partnerių indėlis yra pripažįstamas ir vertinamas.

Partnerystės lygiai

Partnerystė įgyvendinant Veiksmų programą yra užtikrinama ir vykdoma šiais lygiais:

- *Nacionaliniu*, kai partnerystę inicijuoja ir koordinuoja Lietuvos Respublikos Vyriausybė ir (ar) vadovaujančioji institucija;
- *Sektoriniu*, kai partnerystę inicijuoja ir koordinuoja šakinės ministerijos ir (ar) kitos valstybės institucijos, pagal kompetenciją atsakingos už bendrai finansuojamus iš ES struktūrinių fondų lėšų ūkio sektorius;
- *Teritoriniu*, kai partnerystę inicijuoja ir koordinuoja regionų plėtros tarybos.

Partnerystės formos

Partnerystė įgyvendinant Veiksmų programą vykdoma:

- sudarant komitetus, komisijas, darbo grupes, teminius tinklus;
- naudojantis informavimo ir konsultavimo procedūromis.

Partnerių atranka

Partnerių atranką pagal kompetenciją vykdo atsakingos institucijos (pavyzdžiui, atranką į sektoriniu lygiu organizuojamą partnerystę vykdo šakinės ministerijos). Potencialūs partneriai, norintys dalyvauti įgyvendinant Veiksmų programą, gali teikti motyvuotus prašymus dėl jų įtraukimo į atitinkamą partnerystės formą (komitetą, komisiją ir pan.) už partnerystę atsakingiems institucijų darbuotojams.

Partnerių atrankos kriterijai yra nustatomi ES struktūrinių fondų lėšas administruojančių institucijų veiklos procedūrų vadovuose. Atrenkant partnerius turi būti vadovujamasi šiais kriterijais:

- *Aktualumo*: partneriai turi būti aiškiai susiję arba su problema, kurią ketinama spręsti, arba su jos sprendimu. Aktualūs partneriai gali skirtis priklausomai nuo ES struktūrinių fondų valdymo proceso etapo ir sprendžiamo klausimo;

- *Proporcingumo*: turi būti užtikrintas visų aktualių partnerių (teritorinių, socialinių, ekonominių, nevyriausybinų organizacijų) atstovavimas, nė viena iš partnerių grupių neturėtų dominuoti;
- *Atstovavimo apimties*: turėtų būti įtraukti partneriai, atstovaujantys platesniems, o ne siauresniems, individualiems interesams.

Partnerystės apimtis

Siekiant užtikrinti veiksmingą partnerystę turi būti aiškiai apibrėžta partnerystės apimtis, t.y. dėl ko yra konsultuojamasi su partneriais ir kokio konsultacijų rezultato tikimasi.

Partnerystės apimtis skiriasi priklausomai nuo Veiksmų programos įgyvendinimo etapo:

- *Veiksmų programos planavimo etape* su partneriais konsultuojamasi dėl paramos panaudojimo prioritetų, paramos programavimo dokumentų projektų, paramos valdymo ir kontrolės modelio, projektų atrankos kriterijų tvirtinimo, lėšų paskirstymo tarp prioritetų;
- *Veiksmų programos įgyvendinimo etape* su partneriais konsultuojamasi dėl Veiksmų programos įgyvendinimo problemų sprendimo, valdymo ir kontrolės sistemos bei projektų finansavimo ir administravimo procedūrų tobulinimo;
- *Veiksmų programos stebėsenos etape* su partneriais konsultuojamasi dėl veiksmų programų pažangos, lėšų perskirstymo tarp prioritetų, Veiksmų programos įgyvendinimo metinių ir galutinės ataskaitos tvirtinimo;
- *Veiksmų programos vertinimo etape* su partneriais konsultuojamasi rengiant metinį ES struktūrinių fondų vertinimo planą;
- Kiekviename Veiksmų programos etape gali būti konsultuojamasi ir dėl kitų svarbių Veiksmų programos įgyvendinimo klausimų.

Partnerystės apimtis taip pat skiriasi priklausomai nuo partnerystės formos. Ji detalizuojama institucionalizuotų partnerystės formų (komitetų, komisijų ir pan.) darbo reglamentuose, o nenuolatinių partnerystės formų (pavyzdžiui, *ad hoc* konsultacijų ir renginių) atveju – kvietimuose į konsultacijas ir (ar) partnerystės renginius.

Partnerių teisės ir pareigos

Partnerių teisės ir pareigos turi būti aiškiai apibrėžtos Veiksmų programos įgyvendinimą reglamentuojančiuose teisės aktuose ir gali būti detalizuotos atsakingų institucijų veiklos procedūrų vadovuose bei institucionalizuotų partnerystės formų darbo reglamentuose.

Partnerių teisės skiriasi priklausomai nuo Veiksmų programos įgyvendinimo etapo ir partnerystės formos. Partneriams gali būti suteikiamos tokios pagrindinės teisės:

- teisės aktų nustatyta tvarka *teisė gauti* iš ES struktūrinių fondų lėšas administruojančių institucijų *informaciją*, kurios reikia efektyviam dalyvavimui įgyvendinant Veiksmų programą;
- *sprendimų priėmimo teisė*, kuri suteikiama įgyvendinant Veiksmų programą planavimo ir stebėsenos etapuose (kai dalyvaujama Stebėsenos komiteto veikloje) ir, kiek tikslinga, kituose etapuose;
- *patariamojo balso teisė*, kuri suteikiama visuose Veiksmų programos įgyvendinimo etapuose ir partnerystės formose;
- *iniciatyvos teisė*, t.y. teisė siūlyti į už Veiksmų programos įgyvendinimą atsakingoms institucijoms apsvastyti partneriams aktualius Veiksmų programos įgyvendinimo klausimus. Ši teisė suteikiama visuose Veiksmų programos įgyvendinimo etapuose.

Pagrindinės *partnerių pareigos* yra šios:

- dalyvauti institucionalizuotų partnerystės formų (komitetų, komisijų, darbo grupių, teminių tinklų), kurių nariais jie yra paskirti, posėdžiuose;
- pareikšti savo nuomonę ir teikti argumentuotus pasiūlymus ES struktūrinių fondų lėšas administruojančioms institucijoms dėl efektyvesnio ES struktūrinių fondų lėšų panaudojimo;
- būti nešališkais ir atsakingais;
- imtis kitų būtinų veiksmų, reikalingų veiksmingai partnerystei užtikrinti.

Partnerystės terminai

Siekiant užtikrinti partnerystės principo veiksmingumą turi būti nustatyti aiškūs ir pakankami konsultavimosi su partneriais ir rezultatų pateikimo terminai. Tam, kad partneriai galėtų planuoti ir tinkamai pasiruošti dalyvauti įvairiose partnerystės įgyvendinimo formose, ES struktūrinių fondų lėšas administruojančios institucijos turi rengti ir skelbti metinį ar pusmečio konsultacijų, viešinimo ir kitų partnerystės principui įgyvendinti skirtų renginių planą. Rekomenduojama apie planuojamą posėdį ar renginį partneriams pranešti ne vėliau kaip prieš 15 darbo dienų.

Partnerystės rezultatų viešumas

Informacija apie partnerystės gaires bei konsultavimosi su partneriais rezultatai, procese dalyvavę asmenys turi būti skelbiami viešai ES struktūrinius fondus administruojančių institucijų interneto svetainėse.

Partnerystės efektyvumo vertinimas

Partnerystės principo taikymo efektyvumas turi būti nuolat analizuojamas ir kartą metuose aptariamas Stebėsenos komiteto posėdyje, o analizės rezultatai ir išvados turi būti integruojamos į Veiksmų programos įgyvendinimo metines ir galutinę ataskaitas.

2 PRIEDAS. ELGESIO KODEKSO PAVYZDYS

<...> KOMITETO NARIO / <...> KOMITETO PAKAITINIO NARIO / <...> KOMITETO STEBĖTOJO ELGESIO KODEKSAS

(organizacija, asmens pareigybės pavadinimas, vardas ir pavardė)

(Data)

(Sudarymo vieta)

Aš, būdamas <...> komiteto narys / <...> komiteto pakaitinis narys / <...> komiteto stebėtojas, pasižadu:

1. gerbti aukščiausius etiško elgesio standartus, tokius kaip profesionalumas, moralumas, atsakingumas ir nešališkumas;
2. nesiimti jokių funkcijų arba pavedimų, dėl kurių gali atsirasti interesų konfliktas su mano pareigomis ir funkcijomis, ir paskelbti apie galimą interesų konfliktą, atsirandantį vykdant mano pareigas, ir nedalyvauti priimant sprendimą tokiu klausimu;
3. neatskleisti viešai neatskleistos informacijos arba duomenų, apie kuriuos man tapo žinoma <...> komiteto posėdžių metu, į <...> komitetą neįeinantiems asmenims arba institucijoms, išskyrus institucijas bei asmenis, kurie turi teisę į minėtą informaciją teisės aktų numatytais atvejais. Man išaiškinta, kad privalau šio įpareigojimo laikytis ir po to, kai mano įgaliojimai netenka galios. Minėtas įsipareigojimas netaikomas informacijai, kuri yra viešai žinoma dėl kitų priežasčių, o ne man, kaip <...> komiteto nariui/ <...> komiteto pakaitiniam nariui/ <...> komiteto stebėtojui, neteisėtai atskleidus tokią informaciją; ir
4. tokiu atveju, jei pagal pareigas arba jų atlikimo metu turėčiau tiesioginę arba netiesioginę prieigą prie viešai neatskleistos informacijos arba turėčiau tokios informacijos, nesinaudoti nei tiesiogiai, nei netiesiogiai tokia viešai neatskleista informacija, kad įvykdyčiau arba patarčiau arba rekomenduočiau kitiems įvykdyti sandorius arba, atvirkščiai, nevykdyti sandorių.

(Parašas)

(Vardas ir pavardė)

3 PRIEDAS. UŽ PARTNERYSTĖS PRINCIPO ĮGYVENDINIMĄ ATSAKINGŲ TARNAUTOJŲ KONTAKTAI

Institucija	Atsakingas darbuotojas	Kontaktai
Aplinkos ministerija	Ilma Skukauskaitė. Europos Sąjungos paramos administravimo departamento Europos Sąjungos paramos planavimo ir procedūrų skyriaus vyr. specialistė	tel.: 8 706 62714 el. p.: ilma.skukauskaite@am.lt
Energetikos ministerija	Laura Namajuškienė. Europos Sąjungos paramos skyriaus vyr. specialistė	tel.: 8 706 64661 el. p.: laura.namajuskiene@enmin.lt
Finansų ministerija	Danutė Burakienė. Europos Sąjungos paramos valdymo departamento Vertinimo skyriaus vedėja	tel.: 85219 4491 el. p.: danute.burakiene@finmin.lt
Kultūros ministerija	Andrius Jautakis. Strateginio planavimo ir kontrolės departamento Europos Sąjungos paramos skyriaus vyriausiasis specialistas	tel.: 852030857 el. p.: andrius.jautakis@lrkm.lt
Socialinės apsaugos ir darbo ministerija	Lingailė Biliūnaitė. Struktūrinės paramos politikos skyriaus vedėja	tel.: 862044973 el.p.: Lingaile.Biliunaite@socmin.lt
Sveikatos apsaugos ministerija	Darius Vilimas. ES paramos skyriaus vyriausiasis specialistas, laikinai vykdamas ES paramos skyriaus vedėjo funkcijas	tel.: 861812378 el. p.: darius.vilimas@sam.lt
Susisiekimo ministerija	Mindaugas Šidagis. Biudžeto ir valstybės turto valdymo departamento ES paramos koordinavimo skyriaus vyriausiasis specialistas	tel. 852393860 el. p.: mindaugas.sidagis@sumin.lt
Švietimo ir mokslo ministerija	Rimantė Rotkevičienė. Europos Sąjungos paramos koordinavimo departamento ES paramos valdymo skyriaus vyr. specialistė	tel.: 852193555 el.p.: Rimante.Rotkeviciene@smm.lt
Ūkio ministerija	Vaida Vislavičiūtė. Europos Sąjungos paramos koordinavimo departamento struktūrinės paramos politikos skyriaus vyr. specialistė	tel.: 870661841 el. p.: vaida.vislaviciute@ukmin.lt
Vidaus reikalų ministerija	Andrius Valickas. Regioninės politikos departamento patarėjas	tel.: 852718595 el. p.: andrius.valickas@vrm.lt